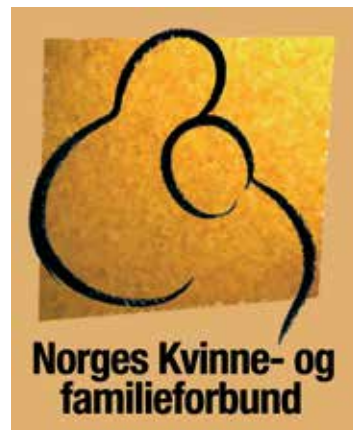

Kvinner & Familie

Nr. 2/2015

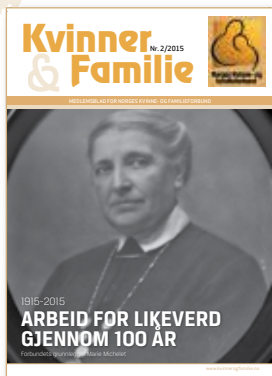

MEDLEMSBLAD FOR NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

1915-2015

ARBEID FOR LIKEVERD GJENNOM 100 ÅR

Forbundets grunnlegger Marie Michelet

Forsidefoto: Marie Michelet

Kvinner & familie

Nr. 2 2015

129. årgang - Grunnlagt 1887

Redaktør

Lene Sjøgaard Gloslie

Utgiver:

Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12, 0161 Oslo.
Telefon: + (47) 22 47 83 80
E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Annonser:

post@kvinnerogfamilie.no

Abonnement:

Kan bestilles hos utgiver: NOK 150,- pr. år.
Medlemmer av forbundet får bladet gratis

Design:

Cathrines cmykeri/chfuglei@gmail.com

Trykk: Wittusen&Jensen

Opplag: 4100

Redaksjonsrådet:

Lene Sjøgaard Gloslie:
redaktor@kvinnerogfamilie.no
Pernille Prøitz Jørgensen:
pernille@kvinnerogfamilie.no
Sonja Kjørhaug:
sonja@kvinnerogfamilie.no
Elisabeth Rusdal:
elisabeth@kvinnerogfamilie.no
Internettadresse:
www.kvinnerogfamilie.no

Frist for stoff: 20. oktober 2015

Ettertrykk og kopiering av
Kvinner & families stoff og annonser
er ikke tillatt uten etter avtale.
ISSN NR: 1891 - 7992
ISSN NR trykt utgave: 1500 - 3000

Norges Kvinne og familieforbund

Hensikt: Styrke familiens posisjon gjennom
tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for
hverandre.

Visjon: Anerkjennelse av kvinners ulike valg
gjennom livsfaser. Verdssetting av familien som
bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

K&F er tilsluttet:

Nordens Kvinneforbund (NKF)
Associated Country Women of the world
(ACWW)
KFB (Kvinner frivillige beredskap)
FOKUS Forum for Kvinner og Utviklings-
spørsmål

Leder

Elisabeth Rusdal

Forbundsleder

Kjære medlem!

HVILKET SAMFUNN VIL VI HA?

Vi har i 100 år preget samfunnet og utviklingen. I forbindelse med jubileet er tiden inne til å stoppe opp, se oss rundt og komme med våre tanker om hvilket samfunn vi ønsker oss i morgen.

Dagens samfunn er i nyhetsbildet preget av mye vold, overgrep, alt som ikke fungerer og ikke minst en del dobbeltmoraliske holdninger. Hva mener jeg med det siste? Jo, jeg skal forsøke å forklare. Vi hadde i sin tid en tid - før likestillingen - der kvinner var hjemmearbeidende på heltid. Mennene var ute i jobb og tjente til familien og opparbeidet seg pensjonspoeng. Å sikre de hjemmearbeidende syntes staten den gang var så viktig at de laget en egen ordning i Statens pensjonskasse der mannen kunne innbetale ekstra til enkepensjon for sin ektefelle. Etter hvert ble det ikke viktig - endringer i pensjonssystemet ble vedtatt med tilbakevirkende kraft. Og vips - med ett pennestrek mistet disse kvinnene sin rettighet. I ettertid er det ikke få stortingspolitikere og andre som synes dette er feil. Men vilje til å rette det opp når man kommer i posisjon, nei det har ingen.

Norge er kjent for, og høster lovord for sitt engasjement rundt spørsmålet knyttet til kjønnslemlestelse av jenter. Også her hjemme er vi engasjerte og opptatte av å stanse dette overgrepet. Men å gi kvinnene som flykter opphold her for å komme unna slike

barbariske overgrep, nei det er ikke enkelt. De må bevise at det er reelt.

Enslige, mindreårige asylsøkere opplever en vanskelig hverdag. De har med seg traumatiske opplevelser både fra hjemland og underveis på flukt. Så kommer de hit til landet og møter en vanskelig hverdag preget av usikkerhet om, og eventuelt hvor lenge, de får bli. De starter på skole, men noen grupper sendes ut når de fyller 18 år. Hvor? Hvordan går det med dem? Bevis, mangel på dokumentasjon etc. gjør at de ikke får bli. Samme situasjon gjelder mange andre grupper av asylsøkere.

Vi er opptatt av å sikre at voldtatte kvinner og unge jenter skal få hjelp. Vi vil stanse overgriperne. Men ikke sjelden ser vi at de går fri av ulike årsaker. Den siste tiden har kvinner stått frem med sine opplevelser av hvordan de har blitt møtt. Det å ikke bli trodd, det å oppleve at du ikke burde være der du var, og at du egentlig kan takke deg selv, ja det er jo som et overgrep i seg selv. Sterkt inntrykk har det gjort på meg, historien til den unge kvinnen som via media ba om unnskyldning for at hun ikke fikk tatt på voldtektsmannen kondom før han voldtok henne, noe som medførte at hun ble gravid.

Jeg traff for en stund siden en dommer som er satt til å dømme i slike saker i sitt hjemland. Hun kom med følgende hertesukk som jeg ikke lett glemmer: "Jeg beundrer de som

gjennom rettssak må gjennomgå de overgrep de ble utsatt for for flere år siden. Samtidig tenker jeg – hvordan kan du bevise et overgrep eller en voldtekt mange år etterpå?” Loven krever bevis og dokumentasjon. Hva med offeret når dette ikke lar seg gjøre? Skal vedkommende bare takke seg selv?

Jeg tenker på eldre som opplever uverdige forhold i sin hverdag, de som ikke har noen som makter å ta opp saken deres? For i dag er det slik at det er nærmeste pårørende som kan klage på vegne av dem. Jeg har truffet politikere og aktive samfunnsborgere som selv har opplevd maktesløsheten i systemene og som har gitt opp. Hva da med alle oss andre?

Er det et slikt samfunn vi vil ha fremover? Hva kan vi gjøre?

Vi som i 100 år har satt vårt preg på, og fremmet forslag til utviklingen av samfunnet – vi kan fortsette dette. Vi kan gi en stemme til dette – vi kan komme med forslag om hvordan vi vil at samfunnet vårt skal se ut de kommende år. Dette inviterer

vi deg som medlem til å si noe om. Vi vil høre fra deg, og det før skolens sommerferie er over. Send oss noen ord – si hva du mener.

Vi er 100 år og det skal vi feire i hele år. Vi har startet med åpent møte i Bodø om forbrukermakt, og med åpent møte om det å være jaktet i hjemlandet og uønsket i Norge. Kretser og lag har hatt markeringer noen steder, andre planlegger dette utover året. Og sentralt gleder vi oss til feiringen i midten av september. Du kan lese om det her i bladet.

Historien vår viser at medlemmene i vårt forbund som har gått foran oss var sterke og uredde.

La oss vise at jammen skal vi også fortsette arbeidet der de slapp, og være like uredde.

Gratulerer med jubileet. Vi er midt i samfunnet og vi skal videre!

Elisabeth Rusdal

Innhold

K&Fs Beredskapsutvalg	27
Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund	28
Liste over K&Fs tillitskvinner	30
POLITIKK OG SAMFUNN	
En varslet katastrofe	4
Det vanskelige spørsmålet	8
Kvinnesak på den internasjonale dagsorden	10
Nei til en genmodifisert fremtid	12
JUBILEUMSNYTT	
Internasjonalt seminar	14
Vervekampanjen	15
Jubileumsfeiringen	16
NYTT FRA FORBUNDET	
Jubileumslotteri	24
Nytt fra lokallag og årsmøter	24
INTERNASJONALT UTVALG	
Nytt fra prosjektene	22
ACWW	23
JUS OG RETTIGHETER	
Kvinner og arbeidsrett	20

En varslet katastrofe

En fremtid der vi kan stå uten virksam antibiotika mot infeksjonssykdommer rykker stadig nærmere. Bakterier med resistens mot antibiotika vil få stor betydning for folks helse. Ingenting tyder på noe annet.

Seniorrådgiver Petter Elstrøm ved Folkehelseinstituttet.

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

Kylling og svin har kapret hovedoverskriftene i kjølvannet av at det ble påvist antibiotikaresistente bakterier i kjøttet. Imidlertid ligger hovedutfordringen i forhold til resistente bakterier et helt annet sted.

– Det er et sidespor å se på spredning av antibiotikaresistente bakterier hos svin og kylling. Det er smittespredningen blant mennesker som utgjør det store folkehelseproblemet i vår tid, sier seniorrådgiver Petter Elstrøm ved Folkehelseinstituttet.

SMITTEVEIER

Bakterier går fra hånd til hånd, via dråpesmitte, eller indirekte ved at vi tar på det andre har tatt på. Dette er de vanligste smitteveiene. MRSA er gule stafylokokker som har blitt resistente mot viktige typer antibiotika. Gule stafylokokker er ofte en del av vår normale hudflora, og finnes gjerne i nesen, halsen eller nedentil. Andre resistente bakterier hos mennesker kan sitte i tarmen og kan smitte etter toalettbesøk, via hendene, og deretter kontaminere mat.

LA-MRSA på sin side, er en av mange MRSA-stammer. LA-MRSA sprer seg lett blant dyr, men også til og mellom mennesker. Det er imidlertid MRSA som helhet, og ikke LA-MRSA alene, som utgjør en folkehelsestrussel. Siden bakteriene er en del av normalfloraen, spres de også lett. Foreløpig har bare en prosent av disse bakteriene utviklet resistens i Norge. I et globalt perspektiv er imidlertid problemet økende.

GLOBALT PROBLEM

Bakterier som er resistente mot antibiotika er et alvorlig og økende problem. Norge og Norden skiller seg kraftig ut i forhold til resten av verden, i og med at vi har klart å holde nivået på spredning nede. Imidlertid er resistensproblematikken økende globalt, og resistente bakterier spres over landegrensene.

– Resistente bakterier sprer seg i stort monn på verdensbasis. Vi er i ferd med å bruke opp sistelinjereservene av antibiotika, og ser i økende grad infeksjoner på sykehus som det ikke går an å behandle. Foreløpig er dette et mindre problem i Norge enn i resten av verden, men utviklingen er skremmende, sier Elstrøm.

Det er ikke kun bakterier som ofte

finnes i vår normalflora som blir resistente mot antibiotika. Resistens er også et økende problem hos bakterier som det ikke er normalt å være bærer av, men som kan gi alvorlig sykdom dersom vi blir smittet. Resistente tuberkelbasiller har blitt et stort globalt problem. Et annet eksempel er gonokokkene. Gonoré er nå blitt vanskelig å behandle, også i Norge.

Resistens i seg selv øker normalt ikke bakteriens evne til å gi sykdom. Det er når det oppstår en infeksjon at problemene i forhold til resistente bakterier viser seg. Små infeksjoner vil kunne gå over av seg selv. Utfordringen oppstår ved større og alvorlige infeksjoner som må behandles med antibiotika. Det er derfor spredning i sykemiljøer man spesielt frykter, i og med at pasienter med nedsatt immunforsvar vil kunne utvikle infeksjoner som ikke kan behandles.

SPREDNING AV RESISTENTE BAKTERIER

Det har vært gjennomført studier i Sverige der svenske ferieturister ble testet før og etter utenlandsreise. Tretti prosent hadde ESBL-holdige bakterier i tarmen etter hjemkomst. ESBL refererer ikke til en bestemt bakterie, men til bakterier som har resistensmekanismer som hemmer effekten av de vanligste typene av antibiotika. Disse turistene hadde ikke vært i kontakt med helsevesenet i landene de besøkte. Gjennom mat, og i kontakt med andre mennesker hadde de pådratt seg resistente bakterier de ikke hadde ved utreise.

– Personer fra utlandet som kommer til Norge, kan være bærere av resistente bakterier. Men først og fremst er det økt reisevirksomhet hos nordmenn som bidrar til økt spredning av resistente bakterier fra utlandet til Norge, sier Elstrøm.

Norge har en av de lavest registrerte

forekomster av MRSA i verden. Andelen er fortsatt én prosent, men forekomsten er økende. Ved blodforgiftninger som skyldes gule stafylokokker, er andelen som skyldes MRSA over 20 prosent i de fleste land sør for oss i Europa. I landene rundt Middelhavet er man oppe i 50 prosent, mens det i enkelte land utenfor Europa og i Sør- og Øst-Asia er en forekomst på over 50 prosent. Det samme mønsteret ses når det gjelder ESBL-holdige bakterier, som altså i hovedsak er resistente tarmbakterier.

HVORDAN FUNGERER BAKTERIENE

Enkelte resistensmekanismer kan spre seg fra bakterie til bakterie. Et resistensgen kan hoppe til andre bakterier, for eksempel i tarmen. Vi blir sjelden syke av tarmbakterier, men av og til kan de forårsake infeksjoner. Som oftest gir dette seg utslag som urinveisinfeksjon. Fra urinblæra kan bakteriene krabbe videre til nyrene og skape nyrebekkenbetennelse. Går de deretter over i blodet, får vi blodforgiftning.

- Alle infeksjoner i indre organer er farlige. Dersom ikke disse kan behandles, vil mange kunne dø. Det vi frykter mest er stor spredning av resistente bakterier på sykehus. Pasienter som har svekket immunforsvar, kreft, tidligfødte barn, eller pasienter som har gjennomført transplantasjoner der immunforsvaret

er slått ut for at kroppen ikke skal avstøte et nytt organ, vil spesielt være i faresonen. Vi har kommet svært langt i dag når det gjelder avansert behandling. Men dette krever kontroll på infeksjoner. Skal vi kunne fortsette med avansert medisinsk behandling, som kreftbehandling og store operasjoner, må vi kunne forebygge og kontrollere infeksjoner som oppstår som følge av behandlingen. Resistente bakterier kan medføre at mye som vi i dag tar for gitt av behandling i sykehus, ikke nødvendigvis vil gå så greit lenger, forteller Elstrøm.

Hos mennesket skjer endringer i gener over et langt tidsløp. Hos bakterier skjer slike endringer spontant, og bakteriene er i konstant endring. I tillegg til mutasjoner som spontant endrer genene, kan bakteriene få nye gener fra andre bakterier ved å være i samme miljø. Bakteriene vil dermed hele tiden fornye seg og tilpasse seg det miljøet de lever i. De beste overlever, og resistens er en egenskap bakteriene i så måte har stor nytte av. Mens det har blitt utviklet vaksiner mot mange virus og bakterier, har det vært vanskelig å få til effektive vaksiner mot de resistente bakteriene som nå utgjør en trussel.

MANGLENDE UTVIKLING AV NYE ANTIBIOTIKA

- Det er et økende gap mellom utbredelsen av infeksjoner med

resistente bakterier og manglende utvikling av nye antibiotika som kan behandle disse sykdommene, i følge Elstrøm.

Antibiotika er vårt viktigste og mest effektive våpen i behandling av infeksjoner som skyldes bakterier, og har gjennom historien revolusjonert behandlingen av infeksjonssykdommer. Overdreven og feil bruk av antibiotika har bidratt til utvikling av resistens hos bakteriene, noe som innebærer at mange antibiotikatyper ikke lenger har effekt på disse bakteriene.

Allerede da penicillin ble utviklet i slutten av 1920-årene, advarte opphavsmannen Fleming mot resistens. Et virksomt preparat ble utviklet først et tiår senere. Antibiotikaens gullalder begynte for fullt i siste halvdel av 1940-årene, da jakten på nye antibiotika ble intensivert. Legemiddelfirmaene var opptatt av å utvikle nye typer antibiotika utover 1950- og 1960-tallet, inntil utviklingen stoppet opp på 1980-tallet. Dette hadde rent økonomiske årsaker. Det er svært tidkrevende og kostbart å utvikle antibiotika, samtidig som avkastningen ikke er så stor på grunn av resistens. De siste tre tiårene har utviklingen av nye typer antibiotika langt på vei stoppet opp. Tilfanget av nye antibiotika har begrenset seg til utvikling av varianter av gamle typer. Dermed er vi i ferd med å slippe opp for effektive

medikamenter mot en rekke bakterier.

En helt ny type antibiotika som ser dagens lys i vår tid, vil mest sannsynlig bli benyttet kun ved alvorlig sykdom, for å unngå at ny resistens oppstår hurtig. Resistens som igjen vil føre til behov for at ny antibiotika utvikles. Med andre ord er utvikling av ny antibiotika et underskuddsforetagende for legemiddelbransjen.

- Verdens Helseorganisasjon (WHO) og andre organer har startet arbeidet med å se på nye finansieringsordninger for utvikling av antibiotika. Et samarbeid mellom offentlige instanser og legemiddelbransjen vil kunne lette finansieringsbyrden for legemiddelfirmaene, og sikre videre utvikling av antibiotika. Imidlertid vil det, selv med nye finansieringsformer, ta tiår å utvikle nye typer antibiotika, sier Elstrøm.

BAKTERIEFOBI DIN VERSTE FIENDE

- Det er viktig å ikke bli overdrevet redd for bakterier. Det er ytterst sjelden bakterier gir infeksjoner. Det er heller ikke mulig å vite hvem som er bærer av resistente bakterier, om du selv er det, eller om slike bakterier finnes i maten. Hvis vi stigmatiserer folk, og begynner å unngå folk som er bærere, har vi raskt et større folkehelseproblem på hendene, sier Elstrøm.

Elstrøm understreker at noe av

det viktigste vi kan gjøre for å unngå resistente bakterier i vår egen kropp, er å unngå å bruke antibiotika hvis vi ikke trenger det. Antibiotika slår ut den følsomme delen av den normale floraen, og de bakteriene som står igjen, er de som overlever antibiotika. Å kreve antibiotika når det ikke er nødvendig har derfor bivirkninger for deg selv, og det påvirker de som er rundt deg. Du bidrar til å selektene frem de resistente bakteriene, og overfører dem til familien og miljøet rundt deg.

Ved siden av å unngå unødvendig antibiotika, er det å være nøye med håndvasken den beste beskyttelsen du kan gi deg selv. Smitteoverføring skjer i stor grad via hendene.

VÆR EN BEVISST KUNDE

Elstrøm stiller også spørsmål ved vår tids bakteriefobi, og mener det er et overdrevent fokus på å ha kontroll på bakterier i hjemmet. Vår bakteriefobi er imidlertid en viktig mekanisme for salg av produkter, og antibakterielle produkter brer om seg. Imidlertid mener Elstrøm at vi skyter oss selv i foten når vi handler inn produkter med antibakteriell effekt.

- Tror vi bakteriene blir borte når vi vasker og desinfiserer? Bakteriene vi omgis oss med i hjemmet er jo våre egne bakterier. Vi har flere bakterier på kroppen enn vi har celler. Hudbakterier er en del av hudens forsvar, og samtidig vårt

forsvar mot andre bakterier. Det holder å vaske så det blir rent, vi trenger ikke å desinfisere. Bakteriene vi har hjemme hjelper oss, så hvorfor vil vi drepe dem, og hjelpe frem de bakteriene som overlever klorin, triklosan i tannkremen og antibakterielt oppvaskmiddel? Spør Elstrøm.

POSTANTIBIOTISK TIDSALDER

- Dersom vi når et punkt der vi ikke lenger har antibiotika som fungerer mot bakterieinfeksjoner, kan vi på et vis sammenligne samfunnet med slik det var før 30-tallet, før antibiotika ble oppfunnet. Befolkningen i Norge er friskere nå, vi bor bedre og har et bedre kosthold, og er dermed mer motstandsdyktige mot mikrober. Samtidig har vi hatt en stor utvikling i avanserte behandlingsformer, men disse er avhengige av at vi har kontroll på bakteriene fordi behandlingen svekker kroppens forsvar mot mikrober. Mangel på antibiotika vil ikke ha så stor betydning for folk flest, de som er friske. Men for de som er syke, vil risikobildet være betydelig endret, sier Elstrøm.

Bakteriene vil alltid overleve. De var på planeten før oss, og vil være her når vi forsvinner. I mellomtiden er det beste rådet å heller vaske hendene en gang for mye, enn en gang for lite.

Hvordan bidra til å bremse økningen av resistens hos bakterier:

- Vær nøye med håndhygien. Vask hendene!
- Hold god hygiene på kjøkkenet. Sørg for god varmebehandling av kjøtt, og ikke blande ubehandlet kjøtt med mat som ikke skal varmebehandles.
- Unngå antibiotika dersom du ikke trenger det
- Styr unna alle produkter som reklamerer med antibakteriell effekt

Alvoret i tall

En britisk studie, "Antimicrobial Resistance: Tackling a crisis for the health and wealth of nations", fra desember 2014, anslår i et forsiktig estimat at infeksjoner med resistente bakterier årlig tar livet av 700.000 på verdensbasis. For 2050 viser estimatet at 10 millioner mennesker vil dø årlig. Til sammenligning er de årlige tallene for dødsfall forårsaket av kreft 8,2 millioner. Studien forutser store endringer også i verdensøkonomien dersom verden ikke klarer å finne løsninger på resistensproblematikken.

OM ANTIBIOTIKARESISTENS

Antibiotikaresistens innebærer at bakterier kan leve videre og formere seg selv om de utsettes for antibiotika. Noen bakterier er naturlig resistente overfor enkelte antibiotika, mens andre kan utvikle resistens når de utsettes for antibiotika. Dette kalles ervervet resistens.

Bakterier kan utvikle resistens mot ett eller flere antibiotika. Bakterier som er resistente mot to eller flere antibiotika, kalles ofte multiresistente. ESBL er en forkortelse for extended spectrum betalactamase. I praksis betyr det at bakterien har resistensmekanismer som hemmer effekten av de vanligste typene av antibiotika.

Disse resistensmekanismene kan ofte overføres mellom bakterier, også mellom bakterier av ulik art. Forkortelsen ESBL er dermed ikke en spesiell bakterie, men en betegnelse på resistensmekanismer som kan sitte på flere typer bakterier.

ESBLCARBA: De samlede resistensegenskapene gjør disse bakteriene multiresistente. Disse bakteriene er resistente mot alle betalaktamantibiotika (penicilliner, cefalosporiner og karbapenemer).

Vankomycin-resistente enterokokker (VRE): Enterokokker er bakterier som lever i tarmen. De er vanligvis ikke spesielt aggressive bakterier, men de kan gi alvorlige infeksjoner hos svekkede personer. Enterokokkene har naturlig resistens mot en rekke antibiotika. Dersom det oppstår en infeksjon med vankomycinresistente enterokokker (VRE), blir behandlingen vanskelig fordi det er få alternative legemidler. Meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA)

MRSA er gule stafylokokker som har utviklet resistens mot alle betalaktamantibiotika. Enkelte stammer kan i tillegg være resistente mot flere andre typer antibiotika. MRSA kan derfor være vanskelig å behandle.

(Kilde: Folkehelseinstituttet)

Landbruk på dyra sine premiss

TEKST: HELENE AUSTVOLL,
KOMMUNIKASJONS- OG
MARKNADSANSVARLEG I DEBIO
FOTO: ESPEN SEIERSTAD

ERSTATTE FORVIRRING MED KUNNSKAP

Dei fleste av oss har nok stått framføre egghylla i butikken og klødd oss i hovudet – egg frå frittgåande høns, utegåande høns, solegg, gardsegg og økologiske egg. Er det så stor forskjell? Minstemann masar om is, og når du oppi all egg-forvirringa tenkjer mest på kva du skal lage til middag, er det ofte prislappen som tek valet for deg. Men kva om vi visste meir? Kva om forvirringa vart erstatta av kunnskap og tillit?

PÅ DYRA SINE PREMISS

Å skrive om dyrevelferd i økologisk landbruk er ei stor oppgåve. Storfe, sau og geit, kylling og verpehøns, og grisar er dei vanlegaste produksjonsdyra i Noreg. I økologisk dyrehald er regelverket tilpassa kvart dyreslag. "Kunnskap og respekt for dyrenes egenart er selve grunnlaget for økologisk dyrehold",

kan vi lese i Mattilsynets rettleiar for økologisk landbruk. For å gjere det heile enkelt: i økologisk husdyrhald får dyra meir plass; garantert sjå sola; grave, hakke eller grafse i jorda, og dei får fôr som er tilpassa deira naturlege behov og produsert utan kunstgjødsel og sprøytemiddel. Økologisk dyrehald skal, så godt det let seg gjere, tilpassast dyra sine instinkt og ibuande åtferd, og vere basert på dyra sine egne premiss.

KUNNSKAP OG VERDIAR

Det er fort gjort å gløyme at kua har morsinstinkt når ho har kalva, at kyllingane kan kjenne smerte, og at oss menneske og dyr kanskje har meir til felles enn vi vil vite om, særskilt når ein gyllen svinesteik ligg så fint dandert på tallerkenen. No nærar moralen seg, tenkjer du kanskje. Å vere moralistisk er ikkje målsettinga i denne teksten, men heller realistisk. Vi treng ikkje slutte å ete skinkepålegg eller ha mjølk i kaffien. Men vil vi at fleire dyr skal ha eit verdig liv før dei hamnar i handlekurva vår kan vi ta litt andre val, val som er basert på kunnskap og verdier.

Ø-MERKET GARANTERER

Vi drar tilbake i butikken igjen for å klarne opp i forvirringa. Vil du vere sikker på at maten er produsert etter økologiske prinsipp og regelverk er det Ø-merket du skal sjå etter. Debio si primære oppgåve er å forvalte økologiregelverket i Noreg på vegne av Mattilsynet. Debio godkjenner og sertifiserer økologiske landbruksbedrifter, og ser gjennom ein årleg revisjon på alle gardane til at regelverket følgjast. På den måten veit vi at varer med Ø-merket er i tråd med økologiregelverket.

SJÅ ETTER DESSE MERKA

Ø-merket – det norske økomerket. EU-merket – det europeiske økomerket. Det gir same garanti som Ø-merket.

Les meir om regelverk og merker på www.debio.no eller følg oss på facebook. [com/DebioNorge](https://www.facebook.com/DebioNorge) eller twitter: [DebioNorge](https://twitter.com/DebioNorge)

Det vanskelige SPØRSMÅLET

Det vanskeligste med å spørre noen om de blir utsatt for vold og seksuelle overgrep, er svaret.

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

- Frykten helsepersonell, lærere og barnehagepedagoger opplever i forhold til å stille de vanskelige spørsmålene, må vi ta på alvor. Utilstrekkeligheten de føler handler om manglende kompetanse og en tabukultur. Det er så mye lettere å tenke at alt er i orden, og at barnet eller kvinnen de sitter overfor sikkert ville ha sagt noe, hvis det var noe å bekymre seg for, sier Inga Marte Thorkildsen. For hva skal de gjøre hvis svaret er ja?

Thorkildsen er aktuell med boken "Du ser det ikke før du tror det", der hun nettopp griper fatt i temaet barn som utsettes for vold og seksuelle overgrep. Selv kaller hun boken et kampskrift for barna - og alle de barna som ikke får den hjelpen de skal ha. Thorkildsen vil tabukulturen rundt vold og overgrep til livs.

TABUKULTUREN MÅ BORT

Hun mener vi må bygge systemer i helse- og utdanningssektoren der det er mulig å snakke om alt. Som tidligere barne-, likestillings- og inkluderingsminister kjempet hun frem at gravide skal spørres om vold og seksuelle overgrep når de er til kontroll på helsestasjonen. På tross av sterk motstand i embetsverket fikk hun gjennomslag. Det de fryktet var den manglende kompetansen i forhold til å håndtere svaret, samt at kvinnene ville utsettes for retraumatisering ved å snakke om overgrep. I tillegg var man bekymret for at det skulle være ubehagelig for kvinnene å bli spurt.

- Dette er ikke en reell problemstilling. Vi spør jo gravide kvinner om alt annet. Det

vi samtidig vet, er at kvinner som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep kan gå inn i en dyp fødselspsykose. Under fødselen opplever de igjen å miste kontrollen over kroppen. Det er viktig for helsen til både barnet og moren at helsepersonell har informasjon og kan hjelpe moren gjennom dette, sier Thorkildsen. Hun har selv fått være tilstede ved tre fødsler der moren hadde vært utsatt for seksuelle overgrep.

KOMPETANSEHEVING NØDVENDIG

- Det som er ille er at spørsmålet som nå skal stilles gravide ikke har blitt fulgt opp med utrulling av kompetanseheving fra helsedepartementets side. Helsesøstre, jordmødre og leger er fortsatt usikre og mangler grunnleggende kunnskaper om hvordan de skal håndtere svarene de vil få.

Thorkildsen mener undersøkelsen "Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv" fra februar 2014, som ble gjennomført av NKVTS, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, viser at svarene vil komme. I telefonintervjuene med Ipsos MMI oppga en tredjedel av de som svarte bekreftende på at de hadde vært utsatt for seksuelle overgrep, at dette var første gang de hadde fortalt om det til andre. Det var antageligvis første gang noen hadde spurt.

I undersøkelsen kom det frem at 9,4 prosent av de spurte kvinnene, og 1,1 prosent av mennene har vært utsatt for voldtekt. Halvparten av de som hadde blitt voldtatt var under 18 år. Kun elleve prosent hadde anmeldt saken. Undersøkelsen viste også at fem prosent av mødrene som opplevde vold i hjemmet, var redde for barnas sikkerhet.

VOLD INN I UTDANNINGEN

Thorkildsens bok blir pensum på videreutdanning i vold i nære relasjoner ved Høgskolen i Buskerud og Vestfold. Initiativtaker til studiet, Runi Børresen, har også bidratt til at et nytt studie om seksuelle overgrep startes opp til høsten.

I tillegg er et studie i sorg og traumer allerede igangsatt.

- Dette er råbra! Studiene er veldig etterspurt, og retter seg mot de som jobber i relevante yrker, som ansatte i barnevern, skole, helsetjenesten og politiet. Tilbakemeldinger jeg har fått fra noen som har gått på kurs, er at de begynner å forstå så mye mer. Og at barn og utsatte de møter nå ser at de er fagpersoner som ønsker å lære og å forstå. Dermed har de voldsutsatte lettere for å åpne seg. Å være utsatt for vold og overgrep er skambelagt. De må vite at de vil bli trodd dersom de skal våge å snakke om det.

Thorkildsen mener det er viktig at mennesker i disse yrkene lærer å sette på seg voldsbrillene, lærer å se noe annet, og at de også lærer hvordan de skal håndtere det, når de får kjennskap til vold og overgrep. Thorkildsen mener det er viktig at vold og overgrep kommer inn på pensum i grunnutdanningen i disse yrkene. Videreutdanning er flott, men dyrt, og dermed for de få.

- Vi blir aldri utlært. Tabukulturen fører til at vi ikke handler, men også til at vi gjør mye feil på grunn av manglende kompetanse, sier Thorkildsen.

I SKOLE OG BARNEHAGE

- Magne Raundalen har sagt at det gjelder å lytte når barn snakker, og snakke så barn

lytter. Vi må begynne å snakke ærlig med barn, å se hele barnet og å bry oss. Isteden snakker man med foreldrene. Dette er farlig. Barn kan bli gående uten å få snakke med noen, eller få hjelp. De tror det er normalt, og når de skjønner at ikke alle har det slik, begynner de å skamme seg. Barna tror det er de selv det er noe galt med.

Thorkildsen mener det er en tendens til å bagatellisere det som skjer, og at det heller snakkes om konflikter.

– Vi må kalle vold for vold, og ansvaret må plasseres der det hører hjemme, og ikke på barnet. Vi må våge å spørre hva denne såkalte atferden til barnet skyldes. Og vi må våge å søke hjelp for barnet. Vi vil aldri komme til det punktet hvis vi ikke kaller vold for vold.

Familievernkontoret Østfold har i over tre år reist på skoleturné med filmen «Sinna mann». Den handler om en gutt som opplever at pappa er voldelig mot mamma.

– Da turen kom til Fredrikstad og Hvaler var det rundt 170 elever som tok kontakt med Familievernkontoret samme dag. Når man legger til alle de som har tatt kontakt med helsesøstrene i dagene, ukene og månedene etterpå, er dette høye tall, sier Thorkildsen.

NÅR ATFERDEN IKKE SKYLDES VOLD

Mens det på den ene siden er vanskelig å spørre barn om de blir utsatt for vold og overgrep, kan det også være mulig å trå feil. All atferd som kan tolkes som annerledes, betyr ikke nødvendigvis at barnet er utsatt for omsorgssvikt.

Barn med ADHD, autisme, narkolepsi og tourette, og barn utsatt for omsorgssvikt kan til forveksling vise lik atferd. ADHD Norge har fått mange henvendelser fra fortvilte foreldre som har opplevd å bli beskyldt av barnevernet for å ha dårlig omsorgsevne, når situasjonen er at de har en meget krevende omsorgssituasjon hjemme, og har behov for bistand. Nettopp manglende adekvat hjelp fra det kommunale hjelpeapparatet forsterker ofte belastningen det er å ha barn med særskilte behov.

Den manglende kompetansen til tross, samarbeides det i dag lite mellom barnevernet og den psykiske helsetjenesten. Et bedre samarbeid ville bidratt til å skille barn med skjulte funksjonsnedsettelse fra barn som er utsatt for omsorgssvikt. Kompetansemangelen i barnevernet kan utgjøre et stort rettsikkerhetsproblem for de det gjelder. I tilfeller der det har blitt satt likhetstegn mellom avvikende atferd

og omsorgssvikt, uten at barnevernet har undersøkt nærmere, har enkelte foreldre opplevd at barnevernet har overtatt omsorgen for barnet med ADHD eller autisme.

Økt kompetanse er derfor viktig, ikke bare for å oppdage omsorgssvikt, men også for å skille tilfellene fra hverandre, i følge ADHD Norge.

OPPDRAGERVOLDEN REDUSERT

– Det er mindre av oppdragervolden enn tidligere. Fedre som skulle lære sønnene sine å bli menn ved å banke dem, samt ørefik- og risekulturen er nesten borte. Det er flest kvinner som utsettes for den groveste volden og for seksuelle overgrep i nære relasjoner. Men også gutter vokser

opp med vold og seksuelle overgrep. Det er lett å bagatellisere det. Gutter skal jo like sex, så hva er problemet? Vi er for opphengte i kjønnsrolletenkningen, og må forstå at vold går på tvers av kjønnsrollemønsteret, sier Thorkildsen.

Thorkildsen mener barnevernet må ut i barnehager og skoler, og vise seg frem for barn, slik at terskelen for å ta kontakt blir senket. Hun ønsker også at bekymringsmeldinger må brukes mer aktivt.

– Vi har beveget oss litt. Vi snakker om seksualitet. Vi vet på generelt grunnlag at vold og overgrep skjer. Men å se at det gjelder noen vi kjenner, er en annen ting. Vold mot barn og seksuelle overgrep er siste skanse. Vi orker ikke spørre. Vi vil ikke se det.

INGA MARTE THORKILDSSEN DU SER DET IKKE FØR DU TROR DET

Et kampskrift for barns rettigheter

Vigmostad Bjørke

KVINNESAK

på den internasjonale dagsorden

Forbundet fikk muligheten til å søke om å være med i den offisielle norske delegasjonen til møtene i FNs Kvinnekommisjon – Commission On The Status of Women (CSW) i mars i år.

AV: ELISABETH RUSDAL, FORBUNDSLEDER

Kvinnekommisjonen møtes en gang årlig og da gjerne i begynnelsen av mars. Møtet varer som regel i to uker.

Det er i møtene i FNs kvinnekommisjon den internasjonale kvinne- og likestillingspolitikken formes. Her møtes medlemslandenes ledere og enes om veien videre.

KVINNERS RETTIGHETER

Utgangspunktet er dokumentet man ble

enige om under kvinnekonferansen i Beijing i 1995. De årlige møtene skal stake ut kursen videre, slik at kvinners rettigheter verden over kan bedres, og vi oppnår likestilling på verdensbasis. Kvinners rettigheter er menneskerettigheter.

I og med at det i år var 20 år siden Beijing-konferansen, var det naturlig at årets tema for Kvinnekommisjonens møte var «Beijing+20».

Vanligvis skjer forhandlinger på møtene. Denne gangen var det fremforhandlet et sluttdokument som ble lagt frem i forbindelsen med åpningen av møtet. Det

å klare å komme raskt fremover etter Beijing har vist seg å være vanskelig. Faren for at det kan bli tilbakeslag i stedet for fremskritt er stor. Likevel er det viktig å fortsette arbeidet og forsøke å gå skrittene, selv om det går smått.

RESOLUSJONEN FRA CHENNAI

Vårt forbund fikk vedtatt på vårt internasjonale forbunds (ACWW) verdenskonferanse i Chennai i India høsten 2013, en resolusjon om kvinner og barn i konflikt. Vår resolusjon den gangen gikk på at vi har mange nok vedtak om hva som skal og må gjøres, men at vi nå trenger å gå fra ord til handling.

Nettopp dette ble understreket under åpningen av Kvinnekommisjonens møte av FNs generalsekretær Ban-Ki-Moon. Det viser at selv om det tar tid – så når vi frem med vårt forbunds budskap på vegne av våre medlemmer.

I tillegg til hovedinnlegg fra de ulike lands ledere i hovedsalen, var det en rekke parallellseminarer. Tilbudene var mange. Hver morgen under møtene i den norske delegasjonen fikk vi utlevert dagens seminarer og med råd og tips om hva vi burde prioritere.

Temaene for seminarene var de 12 punktene fra Beijingplattformen. Ut fra det valgte jeg å holde fokus på tre hovedspor; vold mot kvinner, kvinner og barn i konflikt og kvinner i beslutningsprosesser.

VOLD MOT KVINNER

500 000 millioner kvinner verden over er rammet av krenkende handlinger. Det var en gjennomgående tone om at dersom vi skal løse problemet med vold mot kvinner så må vi få menn på banen. Kampanjen «He for she» som er en kampanje der menn fokuserer på at det å utøve vold mot kvinner må det bli slutt på. Albania startet i 2013 et prosjekt med skoling av gutter i holdninger. Prosjektet drives av Care.

11% av kvinner i EU var ofre for internettrakassering. Politisk har EU vedtatt å bekjempe internettrakassering ved å forby dette og vekke den offentlige oppmerksomheten.

Vold mot kvinner via internett er et voksende problem globalt. Problemet

omfatter både kvinner og menn. Erfaring viser at kvinner blir mer engstelige enn menn når de rammes.

I og med at internett var såpass nytt for 20 år siden og utviklingen gikk så raskt, klarte man ikke se at dette skulle bli så omfattende som det i dag. Utøvere av vold i nære relasjoner benytter i økende grad internett som et av sine redskap.

I forbindelse med innlegg om vold mot kvinner og vold i nære relasjoner hadde også vårt internasjonale forbund (ACWW) dette oppe som tema. På New Zealand har man en kampanje i regi av myndighetene under slagordene «Det er ok å be om hjelp. Vold i familien er ikke ok». Hensikten med dette fokuset er å forsøke å hjelpe familien ut av situasjonen uten at familien blir splittet.

Island kan fortelle at 30 % av kvinnene er rammet av vold. Skal vi komme videre må vi snakke med overgriperne.

I Albania foregår 59,4 % av volden i nære relasjoner. 53 % har enkelte ganger opplevd vold.

KVINNER OG BARN I KONFLIKT

Vi har lover, forskrifter og vi har vedtak. Likevel skjer det ikke nok. Stadig flere kvinner og barn er ofre i konflikter verden over. Hva gjør vi da? Det er farligere å være kvinne i konfliktområder i dag enn å være væpnet soldat i konflikten.

Etter konfliktene i tidligere Jugoslavia og Rwanda kom loven om seksuelle krigsforbrytere. Hva hjelper det når det tar opp mot tre år før du kommer deg ut av konflikten. Hvordan kan det bevises at voldtektene og misbruket har skjedd etter så mange år og du står i retten i det landet du søker oppholdstillatelse i. Det er også kjent at dersom man forsøkte å stanse voldtekten, ble hjem brent ned.

Skal det skapes varig fred må kvinner med. Vi ser at stadig flere kvinner er med rundt bordet når fredssamtalene skjer, blant annet i Afghanistan og i Jemen.

I flyktningeleirene i Jordan er det registrert 630.000 flyktninger. Men trolig er det over 1,5 millioner. 50 % av disse er kvinner – trolig er 50 % av flyktningene under 18 år. Dette er en økning. Årsaken er krigen i Syria. Før krigen var det 11 % flyktninger, i dag er det 23 % i forhold til innbyggertallet i Jordan.

Man vet nå at foreldre bruker barneekteskap som en måte å verne familiens jenter mot å bli seksuelt misbrukt i leirene. Mennene er da 10 – 20 år eldre enn jentene. Tidlig ekteskap og barneekteskap brukes også for å skaffe familien nødvendige penger for å overleve.

Ofte kjenner ikke kvinnene sine rettigheter. Dette kan blant annet ha sin bakgrunn i at det ligger i landets kultur at det er mennene som skal håndheve lovene.

Kvinnene i post-konfliktområdene er en glemt gruppe. Mange av voldtektene har medført svangerskap. Når kvinnene har små barn har de ingen muligheter til å skaffe seg utdanning. De blir svært fattige og kan lett bli ofre igjen. Skal vi komme videre må vi erkjenne at voldtekt brukes som en viktig del av krigsstrategien.

KVINNER I BESLUTNINGSPROSESER

Det har mange steder vært arbeidet systematisk med å få kvinner med i beslutningsprosesser. I de første rundene støttes kvinnene og føler det positivt. Når de så kommer med, gir flere uttrykk for at de overlates til seg selv. Det betyr at kvinner stiller en runde til valg, men at det ikke så lett å få dem til å stille runde to. De sier ofte at kampen for å bli valgt er så tøff at man ikke orker det en gang til. Det betyr at arbeidet med å få kvinner med i politikken må være et gjennomgående arbeid, og ikke bare en kampanje. Kvinnene må sikres oppfølging og skoling hele veien. Media fokuserer heller ikke så mye på kvinner i politikken. Det betyr at media må mobiliseres.

Det å ikke sette kvinner øverst på en valgliste begrunnes med:

De er ikke kvalifiserte

De er ikke villige

De har ikke erfaring

Menn føler sin plass truet

Forholdene i politikken må legges bedre til rette slik at kvinner kan ivareta også sine oppgaver i arbeidsliv og familien.

BETYDNINGEN AV Å DELTA I INTERNASJONALE FORA

I tillegg til møtene og seminarene var det selvsagt en opplevelse å gå i 8. mars tog gjennom New Yorks gater sammen med flere tusen kvinner fra hele verden. For oss som organisasjon er det viktig å kunne delta i internasjonale fora. Det gir oss kunnskap om debatten utenfor eget lands grenser i kvinne- og likestillingsspørsmål. Vi får nye kontakter og vi får vite hva som betyr noe for fremtiden. Dermed kan vi ha med oss dette når vi utvikler vårt eget prinsippprogram, og våre egne innspill og forslag til besluttende myndigheter.

Nei til en GENMODIFISERT fremtid

Miljødirektoratet sier nei til dyrkning av genmodifiserte organismer i Norge fordi de frykter for konsekvensene for norsk natur. Samtidig åpnes det for import.

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

– Dette lukter av dobbeltmoral! Lars Haltreken, leder i Naturvernforbundet stiller seg undrende til Miljødirektoratets tilrådning om genmodifisert mais som i mars ble oversendt Klima- og miljødepartementet for behandling. Her tilrår direktoratet at genmodifisert mais kan importeres til Norge for bruk som dyrefôr, mens dyrking på norsk jord ikke tilrås.

TENKE GLOBALT

– Dette er å snu Gro Harlem Brundtlands ord om å tenke globalt og handle lokalt på hodet. Her handles det lokalt, mens det globale perspektivet uteblir. Dersom Norge åpner for import av genmodifiserte mais, innebærer det at det vi ser på som en trussel mot norsk landbruk, skal være greit i andre land. Det blir som å si skit i Norge, leve Toten.

Han får støtte fra Aina Bartman, koordinator i Nettverk for GMO-fri mat og fôr.

– Tilrådningen er ulogisk. Vi forstår det ikke. Det er vanskelig å lese genteknologiloven og samtidig komme frem til dette. Og i sin 38 sider lange tilrådning i saken om MON810 peker Miljødirektoratet på at de vet for lite, og kommer allikevel frem til denne konklusjonen. Dette kan ikke samsvare med kravet til føre-var, sier Bartmann.

ØKOLOGISK LANDBRUK TAPEREN

– Hvis vi ser en risiko i Norge, vil risikoen være større i andre land der mais er en viktig del av produksjonen i landbruket. I deler av Spania har det økologiske landbruket allerede vist seg å være den store taperen. Genmodifisert mais har spredd seg til økologiske avlinger, med det resultat at økologiske bønder ikke får solgt produktene sine, sier Bartmann.

Norge har i dag verdens beste genteknologilovgivning. Loven krever at dersom genmodifiserte organismer skal introduseres i Norge skal det være bevist at det både er etisk, bærekraftig og har samfunnsnytte.

SUNDTOFT PÅ SAKEN

Miljødirektoratets tilrådning kom i etterkant av at klima- og miljøminister Tine Sundtoft i oktober overrasket norske politikere, forvaltningen og andre GMO-kjennere ved å gå ut i Bergens Tidende med nyheten om at to genmodifiserte maistyper, kalt T25 og NK603, hadde vært godkjent for omsetning i Norge i flere år. Årsaken skulle i følge Sundtoft være at Norge hadde brukt for lang tid på å avgjøre om produktene skulle godkjennes eller forbys. Da var de automatisk tillatt, mente hun.

Den allmenne oppfatningen hadde inntil da vært at Norge ville utsette behandling av disse sakene fordi myndighetene

fortsatt ventet på svar fra genteknologiselskapene om GMO-enes forhold til de norske kriteriene bærekraft, samfunnsnytte og etikk. Dette er kriterier EU ikke har i sitt regelverk, men de enkelte land står fritt til selv å definere sine krav. Den rødgrønne regjeringens holdning var at dersom vi ikke får bedre svar, kan vi ikke ferdigbehandle søknadene.

SLÅR RING OM GENTEKNOLOGILOVEN

Det var derfor en gledens dag for GMO-motstanderne, da energi- og miljøkomiteen på Stortinget den 14. april i år samlet seg bak følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen sikre en saksbehandling av GMO-saker som i praksis innebærer at hver GMO blir vurdert opp mot genteknologiloven, og som avklarer om det skal legges ned forbud før GMO-en blir lovlig å omsette i Norge».

– Dette er et meget klart signal til Regjeringen om å fortsette dagens restriktive praksis, sier Bartmann.

GMO dyrking skaper problemer

– Nettverket for GMO-fri mat og fôr er ikke prinsipielt mot all bruk av GMO, men vi er mot de produktene som finnes på markedet i dag. Det er knyttet store problemer til GMO dyrking. Blant annet har det oppstått resistens både på ugress og hos insekter grunnet massiv sprøyting og/eller at de insektresistente plantene skiller ut gift gjennom hele livs-

løpet. Ugresset rundt har blitt resistent, og bønder har måttet gå over til manuell ugressfjerning, sier Bartmann.

I Brazil ønsker mange bønder å gå tilbake til normal, GMO-fri soyaproduksjon.

– Jo flere bønder som stiller seg opp mot Monsanto, jo større mulighet er det for at de kan klare å trekke seg ut av GMO-produksjonen. Skulle de klare det, vil de trolig slite lenge med et forurensningsproblem. Det vil ta lang tid å bli kvitt GMO.

HELSERELATERTE KONSEKVENSER

Når det gjelder langsiktige konsekvenser, er det forsket svært lite på helserelaterte konsekvenser, og mest i forhold til vannlopper, rotter og mus.

– Når det gjelder rotter og mus som har blitt gitt GMO-fôr, har forskningen som oftest gått over tretti dager, og ikke gjennom livsløpet til dyrene. På den annen side har mer frittstående enkeltforsøk

vist nedsatt fertilitet og uhemmet celledeling. Dette burde jo absolutt oppfattes som en indikasjon på at vi trenger mer langsiktig og uavhengig forskning på området før vi kan si om GMO er trygt eller ikke, sier Bartmann.

KRAV OM MERKING

I USA blir ikke GMO-mat merket. Forbrukerne har derfor ingen reell valgfrihet, eller mulighet til å velge vekk produkter som inneholder genmodifiserte planter. De blir fratatt sine rettigheter som forbrukere.

– Det er i dag et krav fra forbrukerorganisasjoner verden over at all GMO-mat må merkes, også kjøtt og melk fra dyr som har spist GMO-fôr. Valgfrihet og forbrukermakt er viktig og avgjørende. Vi må ha innsyn og kunnskap. Noen må etterspørre GMO-fri soya, ellers vil denne muligheten forsvinne. For å etterspørre, må vi vite hva vi kjøper, sier Bartmann.

FORBRUKEREN BALLETS DRONNING

– Motstanden mot GMO-mat og dyrkning er stor i Norge. Det er bred konsensus både blant politikere, i landbruket og blant folket, og det er mange etiske betenkeligheter knyttet til GMO. Vi må klare å flytte dette ut til mange. Mer forskning er nødvendig, og vi må holde oppmerksomheten på dette. Enkeltforskere har fått ødelagt hele livsverket sitt fordi de har stilt spørsmål ved GMO. Det er ikke så lett å ta motstanderne når de står samlet, sier Bartmann.

– I Europa er MON810 den eneste genmodifiserte maisen det er tillatt å dyrke. Samtidig er den på tilbakegang. Mange sier "look to Norway". Her har vi klart å holde landbruket fritt for GMO. Det er allikevel forbrukeren som vil ha det siste ordet. Sier vi nei til GMO, kan vi ha et håp om at dagens GMO'er på sikt vil forsvinne, sier Bartmann.

Jaktet i hjemlandet – uønsket i Norge

Temaet for Internasjonalt seminar den 9.-10. mai på Kulturhuset Danckert Krohn i Bergen tok for seg et veldig aktuelt tema i disse dager, hvor vi opplever diskusjoner om innvandring og flyktninger på mange nivå i samfunnet.

AV: KRISTIN HANSEN, PROSJEKTLEDER
INTERNASJONALT UTVALG

Forbundsleder innledet med å snakke om to elementer i denne sammenhengen. Inkonsekvensen ved å sende kvinner som er utsatt for kjønnslemlestelse i eget land tilbake til hjemlandet uten beskyttelse, samtidig som kjønnslemlestelse er forbudt i Norge og vi jobber internasjonalt med å få det forbudt. Og ved inkludering, hva lærer? Lærebøker på flere nivå om det norske samfunn har dårlige faktaopplysninger om norsk kultur og inneholder også direkte feil. Veien til integrering går gjennom språk, kunnskap og arbeidsinformasjon, men da må også lærebøker samsvare med dette.

KJØNNSBASERT FORFØLGELSE

I Bergen ble det på begynnelsen av 2000-tallet dannet en aksjonsgruppe som kalte seg «14 kvinner i Bergen» etter at de ved en tilfeldighet ble oppmerksom på at det oppholdt seg kvinner i Bergen som hadde vært utsatt for vold, voldtekt, lemlestelse, utkastet fra sine familier og ofre for krig. Disse ble ikke vurdert på samme måte som menn som søkte asyl. Kjønnsbasert forfølgelse ga på det tidspunktet ikke grunnlag for asyl. En som hadde vært med i denne gruppen fortalte om deres arbeid for disse kvinnene, som alle hadde sine

grusomme opplevelser og historier å bære på. Flere levde i skjul etter at oppholdstillatelsen var gått ut, før de til slutt fikk varig opphold i Norge. Det hadde vært både oppturer og nedturer, latter og tårer!

ASYLBARNA – RETTIGHETER – MULIGHETER

Anita Bakken fra MIKS Ressurssenter for integrering og samhandling hadde satt myndighetenes utfordringer, asylbarnas rettigheter og muligheter, loven, erfaringer og Barnekonvensjonen som hovedoverskrifter på sitt foredrag. Hun ga en grei oversikt over lover som hjemler asylsøkernes og innvandrernes rettigheter og utfordringer for myndighetene i forhold til dette. Blant annet har barnevernet en lang vei å gå i forhold til asylbarna. Kulturforskjeller kan ende i misforståelser og tiltak gjøres på feil grunnlag. Introduksjonsprogram og kartlegging av helse er veldig viktig når de kommer til bostedskommunen. På den sosiale innkluderingsdelen fremhevet hun av lag og organisasjoner kan ha mye å bidra med, men vi må ikke glemme at disse kvinnene har et nivå på likestilling som vi hadde for 70 år siden! Myndighetene har også en stor utfordring med hensyn til de enslige asylbarna, hva skjer etter fylte 18 år, når oppholdstillatelsen går ut og de blir sendt ut av landet? Barna er krigens og

konfliktenes uskyldige ofre og ofte svært sårbare.

PSYKISK HELSE

Elisabeth Harnes fra RVTs Ressurssenter for fagfolk på temaområda vald, traumer og sjølvmoedsforebygging hadde fokus på psykisk helse og andre utfordringer blant kvinnelige immigranter og asylsøkere. Hun la vekt på at disse ofte kommer fra levestett som er et helt annet. Vi med vår individuelle familiestruktur kontra den kollektive de kommer fra. Det skaper utrygghet når det offentlige skal overta det som i deres tidligere tilværelse var holdt innen storfamilien, ofte leder det også til ensomhet. Tap av ære er sentralt i disse miljøene og kvinner opplever æresrelatert vold for eksempel ved skilsmisse og får store traumer. Hun skisserte de ulike behandlingsmåter, blant annet ved å gjøre problemstillinger til historier som kan gi handlekraft og makt til den undertrykte.

PRESSEMELDING

Søndag 10. mai var det oppsummering av dagen før og enighet om at en pressemelding på dette tema blir sendt ut. Forbundsleder ga grundig informasjon fra kvinnekongressen CSW i New York i mars, med mange innholdsrike «side events» om vold med mer. Hun påpekte også de sterke konservative krefter som legger sin prestisje i å forhindre nye fremskritt for kvinners rettigheter, og i å svekke fremskritt som ble vunnet for mange år siden. På agendaen sto også informasjon om prosjektene til K&F av prosjektleder og utvalgsleder ga en informativ redegjørelse om ACWW's arbeid og prosjekter. Et svært vellykket seminar i jubileumsåret.

AV: OLAUG TVEIT PEDERSEN,
SENTRALSTYREMEDLEM

Den 15. september kan vår organisasjon feire sine første 100 år. I anledning jubileet lanseres vervekampanjen som skal gi Norges Kvinne- og familieforbund et solid grunnlag for de neste 100 år. Da trenger vi deg!

SPØR DEG SELV:

- Er Kvinne og familieforbundet gammeldags og sidruppa?
- Er Kvinne og familieforbundet gått ut på dato?
- Er Kvinne og familieforbundet en organisasjon for gamle damer?
- Er Kvinne og familieforbundet en godt bevart hemmelighet der du bor?

Svaret på disse spørsmålene bør være nei!

Norges Kvinne- og familieforbund skal ikke være en godt bevart hemmelighet. Forbundet er en oppegående og moderne organisasjon som har tatt med seg det beste fra tidligere

Norges Husmorforbund. Forbundet tar fatt i kjernesaker som handler om dagens familier. Om din nabo, din venninne og din datter. Forbundet har ikke gått ut på dato - men er samfunnsaktuelle og opptatt av hvordan hverdagen leves i det politiske Norge.

Norges Kvinne- og familieforbund er

GI 100-ÅRINGEN EN GAVE - VERV ET MEDLEM

ikke en organisasjon for gamle damer, og organisasjonen er langt fra gammeldags og sidruppa. Kvinne- og familieforbundet skal det snakkes om over hele landet gjennom jubileumsåret, og inn i fremtiden.

Frivillige organisasjoner over hele landet sliter med nedgang i medlemstallet, det gjelder også vårt forbund. Hva kan DU som medlem gjøre med det? Verv et medlem som en gave til 100 års jubilaranten!

Hvis vi alle verver ett nytt medlem, innebærer det at vi klarer å doble medlemstallet. For det nye medlemmet er det mange fordeler:

- Hun blir medlem i en organisasjon som tar opp, og setter fokus på dagens samfunnsmessige problemer, og saker som berører familier.
- Det er mulig å være direktmedlem, slik at det ikke er nødvendig å drive organisasjonsarbeid. Det vil andre som ønsker det ta seg av.
- Ved betalt kontingent får det nye medlemmet medlemsbladet tre ganger i året og mulighet til å bruke våre medlemssider på internett.

Du som allerede er medlem er vår fremste ambassadør. Start i dag med å fortelle naboen din at du er medlem. Fortell om forbundet til de du kjenner. Det er mange potensielle medlemmer der ute. Søsteren din, tanten din, datteren din eller frisøren din. Gi de en mulighet til å være med å påvirke samfunnet både lokalt og sentralt.

Fyll ut innmeldingsslippen på siste side i bladet og gi et nytt medlem i gave til 100-års jubilaranten! Lagene får tilsendt brosjyrer til vervekampanjen. Som medlem kan du ta kontakt med laget ditt, eventuelt kontoret, for å få tilsendt brosjyrer du kan dele ut til potensielle medlemmer.

God verving!

Brosjyrer fås ved henvendelse sekretariatet

ÅPENT MØTE – FORBRUKERMAKT I BODØ

AV: ELISABETH RUSDAL, FORBUNDSLEDER

Rundt 30 deltagere stilte på det åpne møtet i Bodø om forbrukermakt. Teamet er stort og spenner fra den makt vi som forbruker har ved de innkjøpsvalg vi gjør, og ved valg av hvilken forretning vi handler i.

Reklamen kan «lure oss». De vil lokke oss til sin butikk med tilbud som: «Ta 3 betalt for 2». Er vi da bevisste som forbrukere? Blir vi lett lurt til å handle mer enn vi trenger? Årlig kaster vi i gjennomsnitt 46 kg mat per person her i landet.

Hva med tilbudene om å få rabatt dersom vi registrerer oss som kunde enten via mobil eller e-post. Det er faktisk en måte å skaffe seg kontaklinformasjon til oss som forbrukere. Kanskje skal vi tenke over hva vi gjør når vi gjør akkurat dette.

100 års Jubileet

Det nærmer seg feiringen av Norges Kvinne- og familieforbunds 100 års jubileum i Oslo. Fredag 18. og lørdag 19. september blir det flere arrangementer. Det er et spennende og fyldig program for disse to dagene. Har du ikke meldt deg på ennå er det fortsatt mulighet. Benytt deg av eget påmeldingsskjema som følger vedlagt. **På grunn av stor interesse for jubileet er det dessverre ikke mulig å bestille full pakke med hotell lengre. Ønsker dere å overnatte i Oslo må dere ordne dette selv.** Tidligere er det varslet at prisene ville øke med 20% etter 1. juni. Nye priser finner dere på påmeldingsskjemaet. Merk at prisen for Festforestillingen er ikke økt. Fakturaer til de påmeldte sendes ut i august. Vi gleder oss til å se dere i Oslo!

HVA SKJER 17.-19. SEPTEMBER?

Torsdag 17. september:
Det er satt opp et tilbud med guidet omvisning i Oslo på ettermiddagen. Turen starter ved Stortinget og vil gå rundt slottet og litt videre bakover. Det er satt av maks 2 timer. Starttidspunkt kommer vi tilbake til. Meld deg på – det koster kr 120,-. Er du interessert i dette tilbudet må du melde deg på utenom andre pakke tilbud. Guidet omvisning i Oslo inngår ikke i andre tilbud.

FREDAG 18. SEPTEMBER:

Seminar på Grand Hotel kl. 12-17
Festforestilling på Latter,
Aker Brygge kl. 19-21
Festforestillingen er K&Fs egen

forestilling hvor vi kan by på kjente og kjære artister som Wenche Myhre og Hanne Krogh. I tillegg har vi også fått et nytt stjerneskudd med på laget, Cecilie Steinmann Neess, bedre kjent som Cess. For første gang vil også Marie-prisen bli delt ut.

LØRDAG 19. SEPTEMBER:

Andakt i Oslo Domkirke kl. 10
Vi satser på opptog ca. kl. 11-12 med Kampen Janitsjar, selv om det på grunn av Oslo Maraton må bli en alternativ rute. Det vil bli hest og vogn for de som trenger det. Måling av lappeteppet for rekordforsøk. Festmiddag på Grand Hotel kl. 18
Antrekk: mørk dress.
Det kan bli endringer i klokkeslettene.

ET VARMERE SAMFUNN – LAPPETEPPET

Vi hører at mange har brukt det siste året flittig til å strikke, hekle og sy lappeteppe. Det er moro at så mange engasjerer seg og vil bidra til at Norges Kvinne- og familieforbund skal lage verdens største lappeteppe.

Det viser seg at vi må rette opp en feil i informasjon vi tidligere har kommet med. Sydde lappetepper kan ikke tas med i rekordforsøket. Det betyr at disse heller ikke kan sys sammen med strikkede og heklede tepper før levering.

Vi ønsker likevel at sydde tepper tas med til Oslo. Kanskje kan dere som har sydd tenke dere å gi dem til forbundet. Dette er fine gevinster. Ellers håper og tror vi at dere vil være med å gi dem videre til det formålet du, ditt lag

eller krets ønsker at skal få nytte av en varm gave. Noen har også lagt fram ønske om at teppene overleveres til et felles formål. Det jobbes med at de som ønsker å gi teppene til et felles formål skal få det. Dessverre kan vi ikke si med sikkerhet per dags dato om vi får til dette.

HVORDAN SKAL TEPPENE LEVERES?

Prøv å samle inn teppene lagvis og kretsvis. Videre må de tas med når dere selv kommer til Oslo. Vi har dessverre ikke kapasitet til å oppbevare disse på kontoret. Hvis dere ikke skal til Oslo eller dere kjenner noen som skal til Oslo, kan teppene sendes.

Teppene sendes direkte til Liv Holst, Kirkeveien 56 E, 1395 Hvalstad. Det er for eksempel enkelt og greit å sende en Norges pakke. Kjøp gjerne vakuumposer og pakk dem i disse.

HVORDAN SY SAMMEN TEPPENE?

Hver krets skal helst sy sammen sine tepper i et rektangel så langt det går. Sy med grove sting som er lette å ta fra hverandre. Det viser seg at vi ikke kan stripe sammen teppene slik vi har sagt tidligere.

Vi satser på at vi skal klare å sette verdensrekord. Strikk på – det er fortsatt tid igjen!

Målene på teppene må være 160 cm x 200 cm eller 80 cm x 100 cm.

Jubileumsbok 2015

I forbindelse med Norges Kvinne- og familieforbunds 100 års jubileum i 2015 vil forbundet utgi en Jubileumsbok. Det har tidligere vært utgitt 3 jubileumsbøker, senest til 80 års jubileet i 1995. Årets bok vil derfor ha hovedvekt på de siste 20 årene. Men det trekkes også linjer helt tilbake til 1915.

Denne vil være i salg og mulig å bestille for alle som er interessert fra september 2015. Eksakt dato er ikke klart ennå. Men vi lover at den vil foreligge før feiringen som finner sted i Oslo i tidsrommet 17.-19. september.

Gå ikke glipp av denne historiske skildringen! Boken vil være mulig å kjøpe via forbundets nettside www.kvinnerogfamilie.no og under selve arrangementet.

HVA SKJER MED TOGTILBUDET FRA NSB?

De offisielle kvinnetogene må dessverre avlyses fordi det er så vanskelig å få NSB med på laget. MEN vi oppfordrer allikevel dere til å ta toget. Dere må selv gjøre følgende:

Miniprisbillettene legges ut for salg 90 dager før. Det vil si 19. juni for turen til Oslo og 22. juni for hjemreisen (har talt dager på kalenderen og mener det er rette datoer). Det kan kjøpes inntil 9 billetter ad gangen. Dere som skal reise med tog går da sammen slik at en av dere kjøper billettene på nsb.no. Det er ganske enkel prosedyre.

Kjøp gjerne billettene kretsvis for at alle skal få plasser ved siden av hverandre. Kanskje dere må være flere som kjøper siden det er en begrensning på maks 9 billetter pr. kredittkort. Sitt da sammen og kjøp billettene slik at dere får plasser ved siden av hverandre.

Så vil vi gjerne at dere fortelle oss om dere tar toget, så skal komiteen ta i mot dere på Oslo sentralstasjon som planlagt.

HVA GJORDE DE I GAMLE DAGER?

I anledning 100-års markeringen etterlyser vi korte epistler fra forbundets lange historie. Det kan være små historier, morsomme minner, spesielle hendelser, eller rett og slett hvordan vi gjorde ting før i tiden. Du som har en slik epistel å dele, kan sende den på e-post til post@kvinnerogfamilie.no, eventuelt sende den i posten til forbundets kontor.

Vi ser fram til å høre fra deg!

Klipp ut

PÅMELDINGSSKJEMA - JUBILEUMSARRANGEMENTENE

17.-19. SEPTEMBER 2015

Som varslet er prisene økt med 20% etter 1. juni. Vi kan likevel glede dere med at prisen for Festforestillingen er uendret. Husk ett påmeldingsskjema per person.

På grunnen av stor interesse for jubileet er det dessverre ikke mulig å bestille full pakke med hotell lengre. Ønsker dere å overnatte i Oslo må dere ordne dette selv.

Navn:

Adresse:

E-post:

Mobil:

Lag:

Krets:

Kryss av for ønsket påmelding:

☐ Full pakke u/hotell, kr 3600,- (17-20/9)

Enkeltarrangement som ikke er inkludert i pakketilbudene:

☐ Guidet tur i Oslo, kr 120,- (17/9)

Enkeltarrangementer uten overnatting:

☐ Seminar inkl lunsj, kr 960,- (18/9) ☐ Festforestilling på Latter, kr 850,-(18/9)

☐ Festmiddag på Grand hotel, kr 1900,- (19/9)

Diett – vennligst oppgi dersom det er mat du ikke tåler eller en spesiell diett du må ha:

.....
.....

Faktura adresse:

.....
.....

FAKTURAER SENDES UT I LØPET AV AUGUST TIL DE PÅMELDTE.

Påmelding sendes: Norges Kvinne- og familieforbund, Stortingsgata 12, 0161 Oslo eller på epost til: post@kvinnerogfamilie.no

DERBYSHIRE

– ET BESØK TIL WOMEN'S INSTITUTES (WI)

Women's Institutes i Storbritannia ble stiftet i 1915 og vil som K&F feire sitt 100 års jubileum i år. Organisasjonen er Storbritannias største kvinneorganisasjon med over 200.000 medlemmer fordelt på 7.000 lokallag. De er blant de største bidragsyterne til ACWW.

AV: ANNE MARIT HOVSTAD

Da Sue Watkins, et WI medlem fra Derby og deltaker på verdenskonferansen i India og Europakonferansen i Bergen, spurte om jeg hadde lyst og anledning til å besøke Derbyshire i mars 2015, var det med glede jeg kunne takke ja til invitasjonen. Da møtene i London var ferdige, tok jeg toget fra London til Derby hvor Sue ventet på stasjonen. Hun tok meg med på en liten omvisning i byen som er spesielt kjent for sine porselensfabrikker og flymotorfabrikken Rolls Royce. Byen er over 2000 år gammel og har mye interessant historie.

Jeg var invitert til å bo hos Sue og ektemannen Malcolm. De bor i en liten landsby utenfor Derby, i Doveridge, på en stor tomt med en herlig hage hvor påskeliljene dominerte nå i mars. Det første møtet jeg skulle delta på var "Derbyshire Federation Supporters Day" mandag den 23. mars. Møtet startet tidlig formiddag og varte hele dagen. Det ble et hjertelig gjensyn med medlemmer av Derby WI som hadde deltatt på ACWW's verdenskonferanse i Chennai i 2013, og på Europakonferansen i Bergen i 2014. Flere av medlemmene kom med nydelige

håndarbeider og andre produkter for salg på møtet. Pengene går selvfølgelig til ACWW's prosjekter. Jeg skulle holde to foredrag i løpet av dagen. Det var fremsatt ønske om at jeg skulle fortelle litt om Norges Kvinne- og familieforbund og hvorfor jeg hadde valgt akkurat den organisasjonen for mitt engasjement. Det ble mange spørsmål og det var veldig morsomt. Senere på dagen kom turen til ACWW og et foredrag om hvordan vi arbeider i prosjektkomiteen. Informasjon om prosjektarbeid ser alltid ut til å være av interesse.

Mandag 23. mars viste seg også å være Sue's 60 årsdag! Hun ble behørig feiret både på møtet og i heimen! Stor middag på et hotell i byen med venner og familie!

Neste dag kjørte vi til en landsby som heter Chinley (på vei mot Manchester), hvor vi skulle møte andre kvinnegrupper av WI. Kjøreturen til Chinley gikk gjennom vakre engelske landsbygder. Vi stoppet først i en middelalderlandsby som heter Tissington. Nydelige gamle bygninger som er bebodde, et levende museum. Neste stopp var Buxton som har en historie som kurbad, hvor folk kom for å søke hjelp og lindring for sine plager. Kildevannet kommer fra 1500 meter under jorden. Vi stoppet ved en av brønnene og drakk,

vannet var varmt. Mens vi var der kom det både unge og gamle med kanner og flasker for å ta med seg hjem det helsebringende, mineralholdige vannet.

Det var godt oppmøte av landsbykvinner i Chinley. Det var tydelig at de er opptatt av ACWW og arbeidet for fattige kvinner i U-land. Mange spørsmål og gode diskusjoner.

På turen tilbake til Doveridge kjørte vi innom Chatsworth House, en vakker bygning med en stor park hvor dådyrene beitet i store flokker. Dette slottet ble brukt i forbindelse med innspillingen av "Pride and Prejudice" i 1995 etter Jane Austen's roman.

Mitt besøk i Derbyshire varte i fem innholdsrike dager. Det var veldig nyttig for meg som leder av ACWW's prosjektkomite å bli kjent med mange av de kvinnene som legger ned mye arbeid for ACWW. Våre organisasjoner har mange fellestrekk og vi har mye å lære av hverandre.

Jeg vil gjerne minne dere på at "ACWW's 28th Triennial World Conference" blir arrangert i Warwick, Coventry, England fra 17. – 23. august 2016. K&F's medlemmer er hjertelig velkommen til å delta. Mer informasjon finner du på www.acww.org.uk eller ta kontakt med oss i K&F's internasjonale utvalg.

VI GRATULERER med 80-års dagen

Vårt kjære æresmedlem Ingunn Birkeland fyller 80 år nå midt i juni. Hennes engasjement i forbundet spenner over det man gjerne kaller en mannsalder. Det har vært aktivitet i lokallag på Nordstrand, kretsleder i Oslo krets, nestleder og forbundsleder i forbundet. Ingunn gikk av som forbundsleder på landsmøtet på Geilo i 1993. Noen trodde kanskje at da ville hun ta pause og «hvile». Ikke den damen nei. Da var det å fortsette med sine internasjonale verv både for forbundet og for ACWW, og avslutte som president i Nordens Husmorforbund.

Alltid med fokus på saker. Og slik er det i dag også. Hun følger med, kommer med innspill, tar del i diskusjonene – hun møter fortsatt på møtene i internasjonalt utvalg. Og når hun tar ordet er det ikke med utgangspunkt i historie. Nei her er det klare meldinger med ideer og synspunkter som vil ha betydning for fremtiden.

Kjære Ingunn, gratulerer med dagen. Unn deg en fridag på fødselsdagen din. Så gleder vi oss til å høre deg en gang under jubileet.

HORDALAND KRINS 80 ÅR

Helga 19. - 20. april hadde Hordaland krins sitt årsmøte på Scandic hotell, Bergen. I samband med dette møte feira vi krinsen sin 80 års dag med festmiddag og talar. Dei tre siste krinsleiarane, Solveig Vestrheim, Kari Johnsen, Torill Handal og tidlegare forbundsleiar frå Bergen, Bjarnhild Hodneland, var inviterte til møte. På festmiddagen helsa Olaug Tveit Pedersen frå Forbundet. Tidlegare krinsleiarar og forbundsleiar helsa og. Jørn Sælensminde heldt eit godt foredrag der han snakka om Norges Husmorforbund sitt Landsmøte i Alta i 1953. Mor hans hadde vore medlem og når han hadde ei opprydding, mange år etter at ho døydde fann han mange papir frå tida hennar i Husmorlaget, og ut frå desse hadde han sett i saman foredraget.

Frå venstre: Solveig Vestrheim, Torill Handal, Kari Johnsen og noverande leiar Sigrun Strøm

LYSTIG 60-ÅRING PÅ VÅGSTRANDA

Vågstranda Kvinne og Familielag markerte sitt 60-årsjubileum på selve dagen. Ellen Aagård var lagets første leder da laget ble stiftet 14. april 1955. I alle år har laget arbeidet aktivt for å få inn midler til bygdas beste, selv om de per dato har kun seks medlemmer.

Frå venstre Hilde Merethe N. Myklebust (leder), May Farkvam (styremedlem), Oddny Nyhagen Myklebust (nestleder), Eva Hjelvik (kasserer) og Erna Strømme (sekretær). Foto/tekst: Tormod Lien.

Gi
DÅPSKLUBBEN
TRIPP TRAPP
fil ef barn du er glad i!

Med Dåpsklubben TRIPP TRAPP får barna gode bøker, DVD-er og CD-er rett hjem i postkassa. De blir kjent med Bibelens fortellinger, med kveldsbønner og mange fine barnesanger. Bøker på bokmål og nynorsk.

- For barn fra 0 til 12 år
- Ingen krav til minstekjøp
- Tilbud om 3 pakker årlig

Populær dåpsgave!

Flere velkomstgaver finner du på www.tripptrapp-klubben.no

*Du betaler bare portoen

GRATIS 1

Sanger ved sengekanten CD
Verdi 199,- • 0 år →

GRATIS 2

Kirkerottene og Lea Mus DVD
Verdi 199,- • 3-6 år

GRATIS 3

Noahs ark Tøybåt
Verdi 225,- • 0-3 år

Dåpsklubben TRIPP TRAPP drives av IKO-Forlaget
Telefon 22 59 53 00
E-post ordre@iko.no
www.iko-forlaget.no

DÅPSKLUBBEN TRIPP TRAPP

Kvinner og arbeidsrett

Trude Stormoen er advokat og partner i Langseth Advokatfirma DA

Langseth Advokatfirma DA er en av K&Fs samarbeidspartnere. Avtalen gir medlemmer av K&F rabatt ved behov for advokatbistand. Advokatfirmaet tilbyr rådgivning og prosedyrebistand innenfor de fleste sentrale rettsområder. Firmaets hovedmål er å kunne tilby klientene god og kostnadseffektiv service med personlig oppfølging av advokater med spesialkunnskap innenfor det aktuelle rettsfelt. www.langsethadvokat.no.

Samfunnet har i mange år ønsket å styrke kvinners deltagelse i arbeidslivet. Arbeidsmiljøloven har regler om både ansettelser, oppsigelse og arbeidsmiljø. I tillegg har andre lover som likestillingsloven og folketrygdloven bestemmelser som påvirker den ansattes rettigheter. Formålet med denne fremstillingen er å peke på enkelte av de rettighetene som lovverket gir, og som det er viktig å være oppmerksom på. Det er særlig mange kvinner som er i deltidsstillinger og som har midlertidige ansettelser. Også ofte stilte spørsmål relatert til arbeidssituasjonen når man blir gravid og har permisjon gis en kort gjennomgang.

MIDLERTIDIGE ANSETTELSE

Hovedregelen er at du skal få fast ansettelse. Da løper arbeidsavtalen til den blir sagt opp av en av partene. Arbeidstaker kan selv sagt si opp når som helst, og trenger ikke begrunne sin oppsigelse. Det er imidlertid strenge regler for når og hvordan en arbeidsgiver kan si opp en ansatt. Det er også regler om oppsigelsestid. Oppsigelsesvernet for en fast ansatt er meget sterkt. Det er kun i enkelte tilfeller det er lov å tilby midlertidig ansettelse. En midlertidig ansettelse forutsetter at

arbeidsforholdet avtales for et bestemt oppdrag eller for en bestemt tidsperiode. De mest praktiske eksempler på når man kan benytte midlertidig ansettelse er:

- Sesongarbeid som forutsetter at arbeidet kun kan utføres til bestemte tider av året, typisk uteservering om sommeren eller frukthøsting.
- Prosjektarbeid som ikke er en del av bedriftens ordinære virksomhet, og som er tidsavgrenset. Ved mange lignende prosjekter etter hverandre, er ikke behovet for arbeidskraft midlertidig, og du skal ansettes fast.
- Vikariater. Da forutsettes det at den midlertidig ansatte trer inn for andre som enten er syke, har ferie eller er i permisjon.

Videre er midlertidig ansettelse akseptert ved praksisarbeid som ledd i utdanning (f. eks. leger i turnustjeneste), deltakere i arbeidsmarkedstiltak i regi av NAV, enkelte stillinger innen idretten og enkelte stillinger innen kunstnerisk arbeid og forskning. Virksomhetens øverste leder kan ansettes på åremål. I praksis ser vi ofte at midlertidig ansettelse benyttes selv om behovet for arbeidskraft rent faktisk ikke er midlertidig. Det gis heller en forlengelse eller en ny periode med midlertidig ansettelse, fremfor fast ansettelse. På denne måten omgås lovens hovedregel om fast ansettelse. Virkningen av ulovlig midlertidig ansettelse, er at stillingen blir fast og vedvarer. Man kan også få erstatning.

Varslingsplikt

Arbeidstaker som har vært midlertidig ansatt i mer enn ett år, skal uansett varsles om tidspunktet for fratreden senest en måned før fratredelsestidspunktet. Overholdes ikke varslingsfristen, kan arbeidsgiver ikke kreve at arbeidstaker fratrer før en måned etter at varsel er gitt. Arbeidstaker har dermed en rett – men ingen plikt – til å arbeide utover det opprinnelig avtalte fratredelsestidspunktet.

Fireårsregelen

Merk deg at en arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig

ansatt på grunn av arbeidets karakter eller i vikariat sammenhengende i mer enn fire år, skal anses som fast ansatt. Ved beregning av ansettelsestid skal det ikke gjøres fradrag for arbeidstakers rettmessige fravær, som for eksempel sykdom. Ansettelsesforholdet kan være sammenhengende i lovens forstand selv om arbeidstakeren har mindre avbrudd mellom flere midlertidige ansettelsesforhold.

Fortrinnsrett

Det er viktig å være klar over at reglene om fortrinnsrett ved nedbemanning også gjelder midlertidig ansatte. Dette gjelder likevel ikke arbeidstaker i vikariat.

Drøftingsplikt

Arbeidsgiver er forpliktet til å drøfte bruken av midlertidig ansettelser med de tillitsvalgte minst en gang i året.

MIDLERTIDIG ANSATTE I STATEN

Stillingsvernet er altså betydelig sterkere ved fast ansettelse enn ved midlertidig ansettelse. Paradoksalt nok gir lovgivningen ansatte i staten dårligere beskyttelse mot midlertidig ansettelse enn det som gjelder i privat sektor, kommuner og fylkeskommuner, og mer enn halvparten av alle midlertidig ansatte finnes i offentlig sektor. Det er tjenestemannsloven som regulerer dette, og det er i tillegg egne særregler for embetsmenn. Dette går jeg ikke nærmere inn på, men viser kort til at det for tjenestemenn er særlige regler om fortrinnsrett og ventelønn man bør være oppmerksom på om man har en midlertidig stilling i staten.

TILKALLINGSVAKTER OG EKSTRAHJELPER: DELTIDSANSATT ELLER MIDLERTIDIG ANSATTE?

Bruk av ekstrahjelp forutsetter at det oppstår et behov for hjelp som virksomheten ikke kan planlegge på forhånd. Er dette noe som skjer jevnlig, og det er et nokså stabilt behov over tid for slik ekstrahjelp, skal man likevel anses som fast ansatt. Dette selv om man som tilkallingsvakt har lov å takke nei på den konkrete forespørselen. Ekstrahjelp må ikke forveksles med

deltidsansatt. En deltidsansatt det er varig behov for skal ansettes fast, men da i en redusert stilling. Typisk eksempel er lørdagsarbeid i butikk som det er et fast behov for.

Deltidsansatte har fortrinnsrett til utvidet stilling, fremfor at arbeidsgiver foretar ny ansettelse i virksomheten. Merk at deltidsansatt som de siste 12 måneder jevnlig har arbeidet mer enn den avtalte arbeidstid, har rett til stilling tilsvarende den tid man har arbeidet. Har man en 50 % stilling, men rent faktisk arbeider 80 % på grunn av overtid, merarbeid eller annet, vil man ha rett til en fast 80 % stilling.

RETTIGHETER VED GRAVIDITET OG PERMISJON

Må jeg opplyse om graviditeten?

Likestillingsloven inneholder forbud mot å hente inn opplysninger om graviditet, adopsjon eller familieplanlegging i en ansettelsesprosess. Det betyr at arbeidsgiver ikke kan spørre om graviditet under jobbintervjuet, og kan heller ikke legge vekt på slike forhold. Arbeidsgiver kan heller ikke gjøre andre ting for å skaffe opplysninger om slike forhold, for eksempel internettsøk eller i samtaler med referanser eller bekjente. Situasjonen er imidlertid noe annen når man er i et ansettelsesforhold. Det er ingen lovregel som pålegger å varsle arbeidsgiver om graviditet, men med bakgrunn i lojalitetsplikten som eksisterer i et arbeidsforhold, må den ansatte informere om dette. Tidspunktet vil avhenge av hvilken stilling man har, hvor mye arbeidsgiver må tilrettelegge/ansette nye osv. Det er ingen fasitsvar på når man bør informere, men dette løser seg ofte av seg selv. Graviditeten blir synlig og du kan ha behov for tilrettelegging i svangerskapet. Du må også søke NAV om foreldrepenger, hvor arbeidsgiver skal gi en del opplysninger. Man må varsle uttak av permisjon til arbeidsgiver. I følge loven skal man gi beskjed senest fire uker i forveien ved fravær ut over tolv uker og senest tolv uker i forveien ved fravær over ett år. Man har en lovbestemt rett til foreldrepermisjon. Disse varslingsreglene er særlig viktige dersom du ønsker gradert permisjon, som normalt

krever et visst samarbeid og en avtale med arbeidsgiver. Pass på å få slike avtaler nedfelt skriftlig.

Kan jeg sies opp når jeg er gravid eller i foreldrepermisjon?

En arbeidstaker som er gravid, kan ikke sies opp av den grunn. Skyldes oppsigelsen andre forhold enn graviditeten, kan imidlertid arbeidstaker sies opp forutsatt at det er saklig grunn. Arbeidsgiver må imidlertid sannsynliggjøre at oppsigelsen ikke skyldes graviditeten.

En arbeidstaker som er i lovfestet permisjon i inntil ett år, kan ikke sies opp med virkning i fraværperioden. Med andre ord – man kan sies opp forutsatt at det er saklig grunn, men oppsigelsestiden begynner ikke å løpe før permisjonen er avsluttet. Dette er et absolutt forbud.

ANSATTE MED SMÅBARN ELLER BARN MED SÆRLIGE BEHOV

Du har rett til omsorgspenger dersom du har ansvar for barn. Retten til omsorgspenger gjelder til og med det kalenderåret barnet fyller tolv år. Hvis barnet er kronisk sykt eller funksjonshemmet, gjelder retten til og med det kalenderåret barnet fyller 18 år. Dette gjelder om barnet er sykt. Tilsvarende om barnet må til lege/kontroll selv om barnet ikke er sykt den aktuelle dagen. Du har også rett til omsorgspenger hvis du må være borte fra arbeidet fordi den som har det daglige barnetilsynet er sykt.

Du kan få omsorgspenger i

- 10 dager per kalenderår
- 15 dager per kalenderår hvis du har omsorg for mer enn to barn
- 20 dager per kalenderår hvis du er alene om omsorgen
- 30 dager per kalenderår hvis du er alene om omsorgen for mer enn to barn

Hvis du har kronisk sykt eller funksjonshemmet barn og dette fører til en markert høyere risiko for fravær, kan du i tillegg få 10 stønadsdager for hvert kronisk sykt eller funksjonshemmet barn. Når du er alene om omsorgen, doubles antall stønadsdager.

Omsorgspenger beregnes på samme måte som dine egne sykepenger.

Tusen takk!

På vegne av internasjonalt utvalg vil vi takke alle som har gitt pengegaver til K&F's prosjekter, både privatpersoner, lag og kretser! Uten deres støtte vil det være vanskelig, for ikke å si umulig for forbundet å drive bistandsarbeid. Forbundet må bidra med 10 % av prosjektkostnadene, som utgjør ca. kr. 72.000,- pr. år.

COWA CVTS, yrkesskolen som vi støtter i Uganda og som ikke lenger får midler gjennom NORAD/FOKUS har kunnet opprettholde driften i 2012/2013/2014 takket være dere! Vi håper å komme i mål også for 2015. Skolens ledelse og lærere er dyktige, og 60 jenter får hvert år sitt eksamensbevis og kan søke jobb, eller starte sin egen lille bedrift!

Dere som fortsatt ønsker å støtte prosjektene kan bruke kontonummer: 6034.56.35451

Husk å merke innbetalingen med prosjektnavn dersom dere ønsker at gaven skal tilfalle et bestemt prosjekt.

Anne Marit Hovstad
Leder internasjonalt utvalg

Kristin Hansen
Prosjektleder

Vi velger ut kurver

Seminar på Namirembe

Nytt fra prosjektene

AV: KRISTIN HANSEN, PROSJEKTLEDER

Prosjektperioden for våre prosjekter med støtte fra FOKUS/Norad, gikk ut i 2014 og ny søknad måtte utformes innen 1. september for støtte fra 2015. Nytt denne gangen var at søknaden skulle gjelde for fire år, med samme sum for hvert år.

På vår prosjektoppfølgning av MAFA og UMWA i Kampala, Uganda, ble det holdt workshop av partnere med fokus på å utarbeide visjon og planer for de kommende år, som skulle kunne ut i ny søknad. Det var imponerende å se hvordan de kom ut med sitt resultat, en helt ny måte å utrede på for under-egnede! Flott å lære av disse ressurssterke kvinnene som administrerer prosjektene så bra. Det var helt nye skjemaer denne gangen og det taklet de veldig bra. Det var ikke mange spørsmål vi måtte stille da vi fikk de tilsendt søknadene 1.august.

Gledelig var det da vår saksbehandler i FOKUS i mars ringte og sa vi hadde fått innvilget søknaden uten ytterligere utredning til Norad, som en av de få!

Dette innebærer at vi har fått innvilget kr 717.806,- fordelt på MAFA (MAGANJO FARMERS ASSOCIATION), UMWA (UGANDA MEDIA WOMEN'S ASSOCIATION) og EAGWEN (THE EAST AFRICAN PROGRAMME FOR THE EMPOWERMENT OF GRASS-ROOTS WOMEN). COWA er også med i EAGWEN, selv om de ikke får støtte til drift av skolen.

Vår forpliktelse blir å bidra med kr 71.780 per år i egenandeler som vi må sørge for å få inn. Det er derfor med glede vi mot-

tar bidrag til dette og håper at lag og kretser også vil bidra de kommende årene! Salg av kurver er et godt bidrag i tillegg til egenandeler. Når utvalgsleder og jeg reiser på neste prosjektoppfølgning regner vi med å ha omlag 100 kurver med tilbake!

MAFA har en veldig god utvikling og småbøndene prøver å få solgt en del av avlingene og dermed få inntekt i tillegg til mat.

UMWA har dyktige journalister og når ut med sitt budskap om rettigheter, vold, reproduktiv helse med mer, via radio. Det er spørreundersøkelser etter sendingene om lytteroppslutningen.

COWA har også dette året fått en del støtte, slik at de kan holde skolen i drift. Alternativet er å ta skolepenger av elevene og da er det ikke lenger de fattigste av de fattige som hjelpes til utdanning. Det jobbes med å få donorer der nede og det er en stor utfordring! På programmet ved prosjektoppfølgningen i år står også møter i forhold til dette.

Krisesenteret i Sibiu i Romania har fått EØS-midler for to år fra mai 2014. Målet er at det offentlige skal overta, og bidra til å bekjempe det helseproblemet vold mot kvinner og barn er, men er det realistisk? Vi har som mål å videreføre våre prosjekter selv om de ikke lenger får støtte fra Norad.

Prosjektoppfølgingsreisen til Kampala legges til tidsrommet 17. august - 3. september og foretas av utvalgsleder Anne Marit Hovstad og undertegnede. Anne Marit har fremdeles hånd om det økonomiske i forhold til prosjektene, noe som er til stor hjelp! Hun er prosjektleder i ACWW og gjør samtidig oppfølging av prosjekter i den porteføljen i områdene rundt Kampala. Jeg er da så heldig å få være med på det, og får lære veldig mye. Nettverksbygging og added value!

Fra styremøte i ACWW. Nærmest Area President for Asia South East & the Far East, HRH Princess Azizah Iskandar, Anne Marit, UN Committee Chair Sharon Hatten (fra Canada) og i bakgrunnen Magdie de Kock som er komiteleder for Communication & Marketing Committee.

ACWW – Mars 2015

AV: LEDER ACWW'S PROSJEKTKOMITE ANNE MARIT HOVSTAD

Med 36 prosjektsøknader i bagasjen gikk turen den 10. mars til ACWW i London. Denne gangen var antallet søknader langt høyere enn til tidligere møter. Men vi var blitt innvilget et to dagers møte som ga prosjektkomiteen den nødvendige tid for å behandle søknadene på en forsvarlig måte.

ACWW mottar mange søknader om støtte til prosjekter fra kvinnegrupper over hele verden. Omlag 40 pr år kommer fra ACWW's medlemsorganisasjoner, men de fleste henvendelsene, om 300, kommer fra ikke-medlemmer. Det sier seg selv at komiteen ikke har kapasitet til å behandle alle disse. Prosjektadministratorene på kontoret i London har fått i oppdrag å sortere ut dem som vurderes som useriøse. Leder av prosjektkomiteen går gjennom de resterende og velger ut de som skal på agendaen for det enkelte møtet.

FINANSIERING

Støtte til prosjektene kommer fra innsamlede midler, ikke en krone fra statlige instanser. I løpet av de siste årene, og spesielt etter finanskrisen i Europa, har vi sett at midler til prosjekter er blitt redusert. Når en så vet og har erfart, at tilgang til internett over store deler av verden er blitt lettere og dermed åpner for mer juks og bedrag, er det lett å forstå at vi som komité må være svært restriktive med hvilke prosjekter vi gir støtte til. Monitoring og evaluering av prosjektene blir stadig viktigere. Organisasjonene som sender søknader, blir grundig sjekket og i flere tilfeller foretar vi pre-monitoring. Da bruker vi ACWW's ressurspersoner i det aktuelle området til å besøke organisasjonen/kvinnegruppen for å sjekke om dette samsvarer med opplysninger i søknaden.

PROSJEKTKONTROLL

ACWW bestreber seg på god kontroll med de midlene som er til rådighet. Det igjen gir god kvalitet på prosjektene. De som

trenger det mest skal få hjelp til å komme seg videre i livet, "hjelp til å hjelpe seg selv". Som leder av ACWW's prosjektkomite har jeg hatt den glede å besøke mange av prosjektene vi har støttet. De aller, aller fleste har jeg kunnet melde tilbake til ACWW med en positiv rapport. Både organisasjonenes ledere og de som får nytte av prosjektene er glade og takknemlige når vi kommer på besøk. At prosjektene er vellykkede og at kvinnene har fått hjelp, er veldig inspirerende for oss om arbeider med dette. Også et par av komitémedlemmene har hatt anledning til å besøke prosjekter ute i verden.

Av de 36 prosjektsøknadene på agendaen for marsmøtet, ble 14 godkjent for støtte.

KOMITEENE

I forbindelse med prosjektkomiteens møter i London treffer vi de andre ACWW-komiteene. Når to eller flere komiteer har møte samtidig er det vanlig at vi har lunsj sammen for på denne måten å bli kjent med hverandres arbeidsområder. Målet for ACWW er komiteenes felles mål!

Styret i ACWW møtes en gang per år og det er alltid i mars. Områdepresidentene fra hele verden kommer til London for å delta sammen med verdenspresidenten, nestleder, kasserer, sekretær (the Executives) og samtlige komitéledere, 16 personer i alt som utgjør ACWW's styre. Det er veldig spennende å høre om ACWW's arbeid i de forskjellige verdensdeler. Vi som er komitéledere refererer fra arbeidet i våre respektive komiteer. Styremøtene varer i fire dager og starter med en dags workshop om ACWW. Jeg anbefaler dere som er interessert i vår verdensorganisasjon å gå inn på ACWW's hjemmesider www.acww.org.uk. Her har dere tilgang på informasjon blant annet om prosjektene som er støttet av ACWW. Har dere spørsmål vedrørende arbeidet i ACWW, står jeg gjerne til disposisjon!

JUBILEUMSLOTTERIET GODT I GANG

Loddbøkene er levert til kretsledere før kretsenes årsmøte. Vi håper derfor at alle lag har fått de bøkene de vil, så medlemmene har solgt lodd. Trenger du flere bøker, ta kontakt med Forbundskontoret på tlf. 22 47 83 80, så sender May-Britt deg det antall bøker du vil ha.

LA DET GÅ SPORT I DET Å SELGE MANGE LODD

En god ide er å slå sammen verveaktivitet med loddsalg. Med en stand med K&F vervemateriell kan dere nå nye medlemmer, samtidig som dere selger lodd. Kanskje kan det doble resultatene for forbundet.

SETTER VI NY SALGSREKORD?

Det krysser vi fingrene for! Hvis alle trår til klarer vi det! Det er jo bare en gang det er 100 års jubileum. La oss gå sammen om å sette ny rekord!

SÅ VI HÅPER DERE FÅR SOLGT ALLE!

Så vi ikke får usolgte bøker i retur. Alle bøkene skal sendes til kretsleder/postkontakt etter 20. juni, eller når de er utsolgt. Det er hun som sender inn til forbundet. Pengene settes på kretsens konto. Kasserer sender samlet inn fra kretsen.

Hilsen Jubileumslotterikomiteen, Anne og Wenche

Årsmøte i Oslo krets og Øver Buskerud krets

AV: NESTLEDER SONJA KJØRLAUG

Nestleiar hadde gleden av å delta på årsmøtene til begge desse krinsane, henholdsvis 23. og 25. april. To ulike kretsar med kvar sine utfordringar. Oslo er ein rik krets, nestleiar lærde at å fordele pengar er ikkje så enkelt likevel. Vi er veldig takknemleg for alt dere bevilga til forbundets formål.

I Øvre Buskerud krins er det fem lag som samlast til årsmøte. Er

veldig glad for at dei vil fortsette med krinsen slik som no. Stor takk til dere begge to for at eg fekk være med dykk på møtene, det har stor betydning for vårt arbeid sentralt at vi får «komme ut blant folket».

Oma kvinne og familielag

AV: NESTLEDER SONJA KJØRLAUG

Nestleiar deltok på fellesmøte som Oma kvinne og familielag inviterte til 10.mars. Over 50 personar inntok Fritun som er lagets møtelokale. Vi vart møtt med levande musikk og song, flott pynta langbord og ein vegg med strikka lappetepper. Eit utruleg overveldande syn. Så flinke de er!

Sidan 10. mars er Nordens dag opna møtet med allsang av alle dei nordiske nasjonalsangane. Eli Haukeland - som er lagets nye lagleiar - losa oss fint gjennom møtet som inneheldt både informasjon fra forbundet, taler, dei andre lag sine aktivitetar, prologar, middag, kaffi med eit gedigent kakebord, loddsalg med mange flotte gevinstar og gaveoverrekkingar.

Dette er ein årleg tradisjon dei har. Eit lag har ansvar for å kalle inn dei andre laga i området og det går på omgang. Eit utruleg flott arrangement som nestleiar fekk stor glede av å delta på.

TORDIS NYSÆTER til minne

På senvinteren kom den triste meldingen om at Tordis Nysæter, Hordaland krets var gått bort. Meldingen var overraskende. Vi var alle klar over at hun hadde slitt med alvorlig sykdom, men da hun stilte til valg som varamedlem til Kontrollkomiteen var hun i god form og full av pågangsmot. Vi som kjente Tordis viste at hun ikke ville si ja til valg, med mindre hun var frisk nok til det. Dermed ble beskjednen om hennes bortgang overraskende.

Tordis har vært en aktiv og engasjert tillitskvinne på alle plan i vårt forbund. Hun har hatt verv i lag, gruppe og krets. I tillegg var hun mangeårig medlem av forbundets daværende finanskomité. Og nå fra landsmøtet 2014 varamedlem til Kontrollkomiteen.

Tordis engasjerte seg i mange saker – hun var den som våget å ta opp saker, selv om de noen ganger kunne oppleves vanskelig. Hun var alltid klar og tydelig i sin tale samtidig som hun var lyttende.

Hennes engasjement og innsats er noe som vil bli savnet av mange – også utenfor vårt forbunds rekke.

Vi lyser fred over Tordis minne.

Forbundsleder Elisabeth Rusdal

Kretsårsmøte i Oppland krets

TEKST OG FOTO: WENCHE ROLSTAD, SENTRALSTYREMEDLEM I NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

Elin B. Hansebråten kunne ønske 23 medlemmer velkommen til kretsens årsmøte på Tingvang i Heggenes. Deretter ble vi underholdt av langeleikspel. De som spilte var tre jenter fra kulturskolen, Ingeborg Onstad, Inga Rogne Thon og Borghild Dalbø, sammen med leiar i langeleikspel Gunvor Hegge. De spilte tradisjonelle melodier på langeleik, men også Blåveispiken, her også med sang av Ingeborg Onstad. Det var en fin opplevelse.

Maria Bennink leste deretter som ord for dagen diktet "Dagen i dag".

Årsmøte ble formelt åpnet og årsmøtesakene gikk greit unna. Årsmeldingene fra lagene viste at det er bra aktivitet. Mange strikker eller hekler lappetepper til rekordforsøket vi skal ha i forbindelse med 100 års feiringen i Oslo 17.- 19. september. Det teppet vi skal forsøke å slå ut er på 35x60 meter og er laget av vår søsterorganisasjon i Finland. Alle lag er med og støtter forskjellige arrangement eller har egne i nærmiljøet.

Sentralstyremedlem Wenche Rolstad fortalte litt historikk og hva Norges Kvinne- og familieforbund sentralt jobber med nå.

Anne Enger, som er med i jubileumskomiteen, fortalte om hva som skal skje i Oslo under jubileet.

Det var loddssalg med mange fine gevinster. 200 kr av inntekter ble besluttet sendt til ACWW (Pennies for Friendship).

Skattebu Kvinne- og familielag var arrangør av kretsårsmøte og de sørget også for at vi fikk nydelig suppe. Kakene var det Beito og Midtre Hegge Kvinne- og familielag som hadde bakt. Takk til dere alle.

Enda et hyggelig kretsårsmøte er avviklet i Norges Kvinne- og familieforbund Oppland krets.

KORT OPPSUMMERTE INNTRYKK FRA KRETSÅRSMØTENE

AV: FORBUNDSLEDER ELISABETH RUSDAL

I år, som tidligere, har sentralstyret vært ute på besøk på kretsens årsmøter. Gledelig denne gang er at alle faste medlemmer har vært ute på besøk, ikke bare ledelsen. Besøkene på årsmøtene er viktige for oss. Vi treffer mange medlemmer og tillitsvalgte, og vi får et innblikk i alt det flotte som skjer rundt i organisasjonen vår. Det er jammen ikke lite som skjer og at mange steder her i landet er et bedre sted å bo takker være kvinne- og familielaget på stedet – det er sikkert.

Vi ser også at engasjementet rundt saker og det som skjer i samfunnet vårt er stigende. Flere kretser vedtar uttalelser i løpet av årsmøtet. Noen uttalelser på bakgrunn av lokale forhold, andre om nasjonale saker som sendes til oss sentralt. Kjempebra.

Det vi også ser litt av er at i de små kretsene, der er det stor fremmøte på årsmøtene. Der møter mange fler enn de som har stemmerett. Noen steder har nesten 50 prosent av kretsens medlemmer møtt! Dessverre er det fortsatt slik noen steder at i de større kretsene er fremmøtet lavere. Der møter ikke alle lag en gang. Så her har vi en utfordring.

Det som vi har sett i år er at engasjementet rundt det å bidra til verdens største lappeteppe virkelig har fengst. Vi har sett utrolig mengder tepper – vi har sett store tepper, vi har sett lekre små tepper.

Vi har frydet oss over debatter og tanker og ideer om veien videre for forbundet. Det er nettopp gjennom disse diskusjonene at nye ideer og nye løsninger kommer, og det er det som bringer oss videre.

Så håper vi å høre hva mange av dere mener i tiden fremover også. Har du tanker om noe som bør endres, noe som bør settes i gang – ikke nøl – send oss noen ord.

Trøndertreff 2015

AV: RANDI H HINDSETH, KRETSLEDER I SØR-TRØNDELAG KRETS

I 2013 ble Sør-Trøndelag krets invitert til det aller første Trøndertreffet av Nord-Trøndelag krets. Her fikk vi besøk av forbundsleder Elisabeth og Lise-Lotte fra Snarøya. Vi ble inspirert til et kretssamarbeid og skapte gode relasjoner.

I 2015 var turen kommet for å videreføre dette treffet. Vi startet oppkjøringen sent på nyåret, og inviterte sentralstyremedlemmer, og håpet på nytt besøk av forbundsleder. Men ordtaket «træge trøndere» ble en «sannhet». For etter flere runder med e-postutvekslinger mellom sekretariat og sentralstyrets medlemmer (varamedlemmer ble også invitert til slutt), ble vi enige om at vi nok må booke våre eminente gjester tidligere. (At Nord-Trøndelag klarte det i 2013 kommer seg av at de har en kretsleder fra en annen landsdel...)

Vi var 9 flotte damer som møttes på Scandic Hell Hotell, helga 24.-25- april. Det ble et enkelt velkommen på fredagskvelden, før vi kunne gå til dekket bord i restauranten, der vi fant alt fra trygg spekemat og flatbrød til de noe ukjente rettene som taresalat og sushi. Praten gikk livlig rundt bordet, og vi fant en god tone. Vi skjønnte fort at dette kom til å bli ei riktig så bra helg.

På lørdagsmorgen åpnet vi med et utdrag fra Heimkunnskapsboka (fra tidlig 50-tallet), her fikk vi et tilbakeblikk på hva som var forventet av en husmor på den tiden. Vi presenterte oss selv, og lagene vi representerte. Vi er ikke så mange, men sammen er vi sterke! Deretter ble det en fin presentasjon av noen hjertesaker, tilsendt oss fra forbundet sentralt. Det ble mange gode samtaler som spant fra husmoren, som vi mener fortsatt eksisterer, til utenlandske prosjekter og samarbeidspartnere i forbundet.

Vi hadde også med oss ei fantastisk dame på 85 år. Jorid Klette Berg er fortsatt aktiv i laget sitt, og joda, hun jobber også litt enda. Hun drikker H-melk og spiser helst gode

Fra venstre: Randi H Hindseth, Jorid Klette Berg, Liv Beate Elnan Garnvik, Trine Berg Fines, Anne Eggestøl, Guri Punde Moen, Gunvor Rognes, Helen Blind Brandsfjell og Marit Valseth Evavold

meieriprodukter, så om vi vil leve lenge bør vi basere oss på et sunt kosthold! Og kanskje er det skolemåltidet som blir viktig i denne sammenheng? Der barn ikke spiser frokost hjemme, før skolealder... Det er nemlig veldig vanlig at frokost for de yngste inntas i barnehagen. Med andre ord blir det ikke innarbeidet en rutine på frokost hjemme før dagen tar til, noe mange barn tar med seg inn i skolehverdagen. Kanskje bør vi framsnakke hvor viktig frokost hjemme er, eller få til et frokosttilbud i skolen?

Vi er også engasjert i lappeteppeprosjektet og det blir strikket i begge kretsene. At det er satt opp egen togvogn til jubileumshelga er nok bra, da vi regner med overvekt i bagasjen, hva flytransport tilsier. Ellers håper vi å kunne stille kvinnersterke til jubileumshelga.

Etter endt program avholdt vi kretsårsmøter, samt at vi allerede har bestemt at det blir et årlig Trøndertreff – og sentralstyret er allerede informert om dato.

Ha et godt jubileumsår alle sammen!

Eit varmare samfunn

AV: INGRID SANDØY

Norges Kvinne- og familieforbund, K&F, Sunnmøre og Romsdal krins er med og skaper eit varmare samfunn. Det er stor dugnad på gang i dei fleste lokallag i landet, det blir strikka, hekla og sydd til lappeteppe t til K&F sitt 100-års-jubileum i 17 – 19. september i år.

Alle teppa skal monterast saman i Oslo Rådhus og storleiken blir målt og kontrollert og så rapportert inn til Guinness Rekordbok som "Verdas største lappeteppe"! Etter jubileumsfeiringa i september skal teppet demonterast og gjevast til folk som treng å oppleve EIT VARMARE SAMFUNN både fysisk og i overført tyding.

SUNNMØRE OG ROMSDAL KRINS HADDE ÅRSMØTE PÅ FJELLSTOVA I ØRSKOG LAURDAG 11. APRIL

Årsmøtet støttar forbundsleiinga sitt syn på søndagsopne butikkar. K&F meiner at valfridomen når det gjeld kjøp er stor nok som det er i dag med opne butikkar frå tidleg morgon til seine kveld seks dagar i veka. Vi vil ikkje ha søndagsopne butikkar!

Styret for S og R krins er: Oddlaug Hovdenak, Anita J. Kvalsund, Aud Marit Davik, Aase Tøndel og Ingrid Sandøy.

K&F's BEREDSKAPSUTVALG

Av: Bjarnhild Hodneland, Beredskapsutvalget

Bjarnhild Hodneland
Leder

Anne Lise Johnsen
Medlem

Liv Holst
Medlem

Grete Nordbæk
Varamedlem

BEREDSKAPSUTVALGET ØNSKER DERE ALLE EN GOD SOMMER - MED OG I VANN

Vann - viktig for alt liv på vår klode
Når dette skrives tenker vi alle på vann - på havet. Den grusomme tragedien som utspiller seg i Middelhavet. Når dette leses håper vi alle at situasjonen har bedret seg og at de europeiske landene har satt inn alt de kunne av hjelpetiltak.

Også jordskjelvet i Nepal setter søkelyset på vann. Det har skapt en desperat situasjon, og vannmangel. Derfor oppfordres det til donasjon, blant annet til vann.

Rundt 70 % av jordoverflaten er dekket av vann. Vi er helt avhengig av vann, men dessverre er ikke vannet helt likt fordelt i verden. Noen mener de får for mye vann, og noen steder har vi lange og store tørkeperioder. Klimaforskning viser at vi får det varmere og varmere, men også mer og mer nedbør. Vi opplever mye ras og store flommer. Uten vann ville det ikke vært liv på jorden. Verdens vannressurser trues av forurensing, klimaendringer og overforbruk.

SOMMERSESONGEN

Sommeren har startet her hos oss, og

vi skal glede oss over at vi bor i et land med mye rent vann. Badesesongen er over oss, og barn og voksne skal kose seg med lek og bading ved rene sjøstrender, i ferskvann og i bassenger. Dessverre hører vi om barn som ikke får svømmeopplæring fordi bassengene står tomme, uten vann. Kanskje vi i K&F kan være en pådriver overfor kommunene for å få fylt bassengene.

BÅTLIVET

Båtsesongen er for lengt i gang. 1. mai fikk vi et nytt påbud om å bære redningsvester i båter som er åtte meter, eller mindre. Meningene er mange om dette påbudet. Vi håper og tror at mange er enige med oss i beredskapsutvalget i at man alltid har redningsvest på når man er på sjøen, også i båter som er større enn 8 meter.

FISKETURER

Fiske fra land er også populært om sommeren. Vi oppfordrer, spesielt barn, til å bære redningsvest også her. Det kan være glatt i vannkanten, og kanskje ikke spesielt godt å finne fotfeste. Bedre å være føre var.

RENT VANN

Vi er heldige i Norge som kan drikke rent vann rett fra springen, og ofte også fra mange bekker små. Gleden var stor da vi fikk vann på drikkeflasker. Spesielt ungdommene hilste disse velkommen. Likevel vil vi komme med en liten kommentar. Flasker med tut kan av og til være lett tilgjengelig for bakterier, når de passerer gjennom ikke alltid rene hender og håndvesker i løpet av dagen. Kanskje skrukork er bedre. Man kan jo også fylle opp kjøpeflasken med nytt, kaldt og rent vann fra springen om man har bruk for mer når flasken blir tom.

KURS

I forrige blad oppfordret vi til kurs i blant annet egenberedskap. Et av temaene som er godt egnet for kurs er vann. Da vil dere ha mulighet til å ta opp noe av det vi har nevnt her, og fordype dere mer i stoffet. Vann er jo også mye mer enn det vi er innom her, så sett i gang når høsten kommer og lagsarbeidet er i gang igjen.

Lykke til! Og ha en flott sommer.

Beredskapsutvalget

TELEFAKSENS TID ER FORBI PÅ KONTORET

Sekretariatet har ikke lenger telefaks. I forbindelse med at vi måtte bytte kopimaskin/skriver på kontoret har vi valgt å ikke erstatte vår gamle telefaks. Den er veldig lite i bruk i løpet av året og da blir kostnaden for stor. Vi håper dette ikke medfører problemer for dere. Har dere mulighet for å sende oss en e-post med et skannet dokument er det fint. Hvis ikke kan det sendes i vanlig post

Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund

Tilbud !

- ___ Handlenett, sort m/hvitt trykk før **kr. 75,-** nå **kr. 50,-**
- ___ Nett i bomull m/skulderhank, lite, sort m/hvitt trykk **kr. 40,-**
- ___ T-skjorte hvit m/lite farget emblem str. L, XL, XXL **Før kr. 130,- nå kr. 60,-**
- ___ Aktivitetskalender før **kr. 100,-** pr. stk. nå **kr. 25,-**
- ___ Melodibok før **kr. 75,-** nå **kr. 50,-**
- ___ K&Fs skrivebok m/linjer nå **kr. 40,-**

Profileringsartikler med emblem:

Norges Kvinne- og familieforbund

- ___ Sentrimento telysestake (Hadeland Glassverk) med K&Fs logo **kr 250,-**
- ___ Sans vase (Hadeland Glassverk) med K&Fs logo **kr 350,-**
- ___ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. M, XL, XXL **kr. 130,-**
- ___ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. **kr. 130,-**
- ___ Smykkenål i sølv **kr. 395,-**
- ___ K&F-pin **kr. 15,-**
- ___ Lagledernål **kr. 190,-**
- ___ Liten leddlykt med nøkkelring kr. 35,-Flere farger

Studieplaner registrert i Studieforbundet næring og samfunn

- ___ Prinsippprogrammet

Skrivepapir, konvolutter o.l. m/emblem: Norges Kvinne- og familieforbund

- ___ Skrivepapir m/emblem A4, farger, 50 ark **kr. 100,-**
- ___ Møteplakat, A4. 4 farger 50 stk. **kr. 100,-**
- ___ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. **kr. 60,-**

Hefter, bøker, trykksaker

- ___ Diktsamling, Hold drømmen levende, Helene Freilem Klingberg **kr. 150,-**
- ___ Bok, Gøy på landet, Anne Enger **kr. 75,-**
- ___ Bok, M. Bolstad: "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" **kr. 80,-**
- ___ Vedtekter **kr. 25,-**
- ___ Prinsippprogram inkl. studieplan **kr. 100,-**
- ___ Tillitskvinnebevis **kr. 5,-**
- ___ Diplom, A4, **kr. 15,-**
- ___ Plakat m/emblem 50x65 cm. **Gratis**
- ___ Abonnement på Sentral-og Landsmøteprotokoller (pr. år) **kr. 275,-**
- ___ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) **kr. 150,-**
- ___ Årbok fra K&F **kr. 150,-**

Informasjonsmateriell

- ___ Tidligere numre av medlemsbladet: **Gratis**
- ___ Folder: "Hvordan kan du støtte arbeidet for en bedre familiepolitikk..." **Gratis**
- ___ Folder "Midt i samfunnet - Fortsatt videre": **Gratis** (Kortversjon av Prinsippprogrammet)
- ___ Innmeldingsskjemaer, **Gratis**
- ___ Vervebrosjyrer "En gave fra deg - verv en venn" og "Du trenger oss - vi trenger deg". **Gratis**. Ikke frakt

Frakt kommer i tillegg på alle bestillinger.

Navn/lag:

Adresse:

Postnr./-sted:

Vi ber om å motta materialet innen:.....

KUPONGEN SENDES:

Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12
0161 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Liten led-lykt

med nøkkelring. Nå i flere farger.
Pris kr.: 35,- kroner. Porto kommer i tillegg.

Hvitt skjerf med logo

Skjerfet er laget av hvit silke og har K&Fs logo påsatt i sort, behagelig å ha på både sommer s om vinter, **pris kr. 130,-**

K&Fs T-skjorte

T-skjorte i 100% kjemmet bomull, sort med godt synlig emblem i hvitt. Finnes i str. XL og XXL.
Kr. 130,-

**Kun
kr. 50,-**

K&Fs Handlenett

Kjøp K&Fs handlenett og støtt forbundet samtidig som du sparer miljøet for plastnett fra butikken! **Kun kr. 50,-**
Vi har rikelig av disse på lager.

Sentimento telysestake

med K&Fs logo, 62 mm 135 mm. **Kr. 250,-**

Sans Vase med K&Fs logo

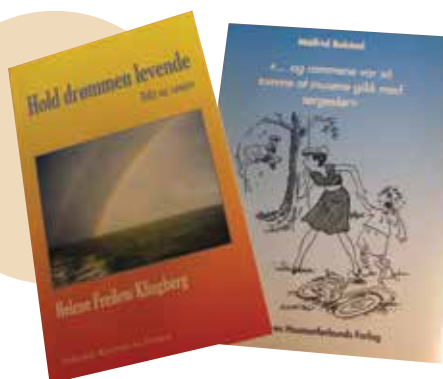
135 mm. **Kr. 350,-**

**Kun
kr. 40,-**

Skrivebok

Skrivebok/kladdebok i A5 format med linjer, praktisk til bruk på lags-, kretsmøter og lignende.
Kun kr. 40,- pr. stk.

Diktsamlingen "Hold drømmen levende" til **kr 150,-**
"... og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" til **kr 80,-**

Liste over K&Fs tillitskvinner

SENTRALSTYRET

FORBUNDSLEDER

Elisabeth Rusdal
Skogveien 41, 1368 Stabekk
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 91 32 81 64 (m)

NESTLEDER

Sonja Kjørlaus
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 97 51 59 71 (m)

MEDLEM

Wenche Rolstad
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
E-post: wrwenche@gmail.com
Tlf: 61 33 41 18 (p) 40 24 48 96 (m)

MEDLEM

Olaug Tveit Pedersen
Nordvikveien 45, 4085 Hundvåg
E-post: olaug.t.pedersen@lyse.net
Tlf: 91 38 21 24 m

MEDLEM

Christine Andreassen
Wallemviksv. 25, 5165 Laksevåg
E-post: christine.andreassen@outlook.com
Tlf: 55346004 (p) 95223748 (m)

1. VARAMEDLEM

Liselotte Bjelke
Hundsundveien 23, 1367 Snarøya
E-post: lisebjelke@gmail.com
Tlf: 92 26 05 32

2. VARAMEDLEM

Ann-Louis Norstrand
Østveien 51, 3145 Tjøme
E-post: annlouisnordstrand@gmail.com
Tlf: 46 42 07 58

KRETSLEDERE

Akershus
Solvor Larsen
Sloratoppen 154, 1405 Langhus
E-post: so.larsen@online.no
Tlf: 64 86 64 74 (p) 97 09 91 04 (m)

AUST-ÅGDER

POSTMOTTAK
Else Marie Angeltveit
Bergstø 10 C, 4790 Lillesand
E-post: else.angeltveit@online.no
Tlf: 37278688/95098100

BERGEN OG MIDTHORDLAND

Postkontakt Solveig Thomassen
Lyshovden 52,
5148 Fyllingsdalen
e-post: sthomas@online.no
Tlf.: 55 15 06 00/92 61 36 13

FINNMARK

Postkontakt Hedvig Hansen
Postboks 142, 9770 Mehamn
E-post: hedvig.hansen@politiet.no
Tlf: 95 18 35 28 (m)

HEDMARK

Anne Lise Bryhn
Mogopveien 23, 2409 Elverum
E-post: anli-bry@online.no
Tlf: 62 41 70 53 / 45 25 46 21

HORDALAND

Sigrunn Strøm
PB. 6, 5318 Strusshamn
E-post: sigrunn.strom@gmail.com
Tlf: 56 14 24 95/95 94 32 13

HÅLOGALAND

Trine Engmark
Vei 1251 nr. 1, 8050 Tverlandet
Tlf.: 94 36 71 07
E-post: trineengmark13@gmail.com

NORDMØRE

Anne-Lise Johnsen
Anlegget, 6494 Vevang
E-post: anlijohnsen@gmail.com
Tlf: 41 24 86 64

NORD-TRØNDELAG

Anne M. Eggestøl
Elvalandet, 7810 Namsos
E-post: anne.eggestol@ntebb.no
Tlf.: 91 69 39 20

OPPLAND

Postkontakt
Elin B. Hansebråten
Fjellheimvegen 30, 2890 Etnedal
E-post: elinhansebraaten@yahoo.no
Tlf: 45 66 67 23

OSLO

Liv Aasa Holm,
Sørkedalsveien 210,
0754 OSLO
E-post: livaaasaholm@gmail.com
TLF: 95 16 35 24

ROGALAND

Ingebjørg Rasmussen
Anton Brøggergate 15, 4041 Hafrsfjord
E-post: ira-1@broadpark.no
Tlf: 51 55 62 51 (p) 98 82 40 18 (m)

SOGN OG FJORDANE

Aina Alfredsen Førde
Ytrehus, 6723 Svelgen
E-post: ain-f@online.no
Tlf: 47 33 75 65 (m)

SUNNMØRE OG ROMSDAL

Oddlaug Hovdenak
Åsleet 45, 6456 Skåla
E-post: oddlaug.hovdenak@hotmail.com
Tlf: 95 12 47 53 (p)

SØR-TRØNDELAG

Randi H. Hindseth,
Utigard, Hindseth,
7340 Oppdal,
E-post: randi@hindseth.no
sortrondelagkogf@gmail.com
Tlf: 99 74 35 19

VEST-ÅGDER

Postkontakt
Eva Ousbey
Neseveien 38, 4514 Mandal
E-post: ousbey@online.no
Tlf: 38 26 58 00

VESTFOLD

Unni Mortensen
Belesvei 30
3152 Tolvsrød
E-postkontakt:
Eva Sæther, eva-sa@online.no
Tlf: 33 32 82 79

ØVRE BUSKERUD

Postkontakt
Bente Kaugerud
Skogly, 3359 Eggedal
E-post: bkkaug@online.no
Tlf: 32 71 47 84/41 43 01 20

KONTROLLKOMITÉEN

LEDER

Kristin Hansen
Tlf 90564730
Munkerudåsen 22 E, 1165 Oslo
E-post: krihan6@online.no

VALGKOMITÉEN

LEDER

Anna Solberg,
Tlf: 64 94 30 66
Kajaveien 32, 1430 Ås
e-post: karlanna@online.no

PRINSIPPROGRAMKOMITÉEN

LEDER

Randi Støre Gjerde
Myrdalskogen 123, 5117 Ulset
E-post: randi61@gmail.com
Tlf: 91 54 13 79

INTERNASJONALT UTVALG

LEDER

Anne Marit Hovstad
Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
Tlf: 37 04 14 48 (p) 95 87 79 09 (m)
E-post: annemarit@hovstad.com

PROSJEKTLEDER

Kristin Hansen
Munkerudåsen 22 E, 1165 Oslo
Tlf 90564730
E-post: krihan6@online.no

NORDENS KVINNEFORBUND

2. representant

Sonja Kjørlaug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 97 51 59 71 (m)

ACWW REPRESENTANT

Elisabeth Rusdal
Skogveien 41, 1368 Stabekk
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 91 32 81 64 (m)

BEREDSKAPSUTVALGET

LEDER

Bjarnhild Hodneland
Torvli 7, 5122 Morvik
E-post: bhodneland@gmail.com
Tlf: 55 18 64 93 (p) 92 89 31 55 (m)

KVINNERS FRIVILLIGE BEREDSKAP

Skippergata 17, 4. etg., Postboks 796
Sentrum, 0106 Oslo
E-post: kfb@kfb.no
Tlf: 22 47 82 60/23 09 34 58

FOKUS

Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål
Storgata 11, 0155 Oslo
E-post: fokus@fokuskvinner.no
Tlf: 23 01 03 00

STUDIEFORBUNDET NÆRING- OG SAMFUNN

Postboks 9388 Grønland, 0135 Oslo
Epost: post@naeringogsamfunn.no
Tlf: 22 05 48 30

Flyttet siden sist?

Husk å sende oss din nye adresse.

HOTELLAVTALER

Norges Kvinne- og familieforbund kan nå tilby flere gode hotelltilbud til våre medlemmer.

Hos Scandic-kjeden er det inngått en avtale som gir inntil 12% rabatt på enkeltovernattinger. Det kan forekomme kampanjepriser som gir lavere pris enn avtalepris. Da lønner det seg selvfølgelig å bruke denne. Prisene vil variere mellom hotellene. Det gis rabatterte pris for konferanser. Be om tilbud. Avtalen gir også gode priser på Scandic hotell i Sverige og Danmark. For booking må eget avtalenummer benyttes.

Forbundet har også et samarbeid med First Hotels og Thon Hotels. Her gis det rabatterte priser på inntil 21% ved Business Deal. Det vil si at bookingen må gjøres på internett med eget avtalenummer. Ved konferansebooking må bookingen gå via våre kontaktpersoner.

For alle avtalene gjelder krav om å benytte forbundets avtalenummer. Dette får du ved henvendelse til sekretariatet eller til ditt lokallag. Fullstendig informasjon om avtalen ligger på lukket side på vår hjemmeside: www.kvinnerogfamilie.no

ABONNER PÅ MEDLEMSBLADET 3 UTGAVER I 2015

Kun
kr 150.-

Returadresse: Norges Kvinne- og familieforbund, Stortingsgata 12, 0161 Oslo

Dette er Norges Kvinne- og familieforbund

Som medlem får du:

- Tilbud om advokatbistand
- Gunstig tilbud hos Codan forsikring
- Rabatt på hotellovernatting.
- Medlemsbladet Kvinner & Familie 3 ganger i året
- Medlemstilbud på abonnement av Møllers Omega 3
- Tilbud om kurs, konferanser, reiser mm. gjennom ditt lokallag/krets

Ditt medlemskap er viktig! Våre arbeidsområder er:

- Kvinner og pensjon
- Familien i sentrum
- Et varmere samfunn
- Inkluderende lokalmiljøer

Synes du at en av de aller viktigste oppgavene i samfunnet er å gi barna et godt å trygt oppvekstmiljø? Og vil du gjerne ha mer tid til barna dine uten at det går utover økonomi og yrkeskarriere? Da kan Norges Kvinne- og familieforbund være noe for deg!

Målet er samfunnspåvirkning i kvinne og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

Våre satsningsområder er: Kvinnepolitikk • Familiepolitikk • Miljø- og forbrukerpolitikk • Internasjonalt samarbeid

Klipp ut

Jeg ønsker medlemskap i Norges Kvinne- og familieforbund

NAVN:

ADRESSE:

POSTNR.-/STED::

LOKALLAG:

E-POST:

TELEFON:

VERVET AV:

INNMELDINGEN SENDES:

Norges Kvinne- og
familieforbund
Stortingsgata 12,
0161 Oslo
Tlf.: 22 47 83 80